

Történelem 9
OH-TOR09TB
Tanmenetjavaslat

Bevezetés

A 9. kötet alapvető előnye az új kerettantervből fakad. Esélyt biztosít annak a nehéz problémának a megoldására, hogyan lehet heti két órában 1490-ig eljutni a diákokkal, s egyben időt szakítani a forrásokra és az elmélyedésre is. Az időrendet megtartva jelentős mértékben csökkent a tananyag, s így az kemény munkával teljesíthetővé vált. Ez természetesen csak úgy valósulhatott meg, hogy jelentős, korábban a szakmai kánonunk szerves részét képező anyagrészek kimaradtak. Ugyanakkor a legjelentősebb folyamatokat, melyekre a későbbiekben építeni lehet és kell, tartalmazza a kerettanterv és a kötet.

Az új könyv korábbi változataihoz hasonlóan a forrásokra és a tevékenységekre épít, s azok órai alkalmazását kívánja elősegíteni. A bő forrásanyagot nagyon sok kép, térkép és ábra egészíti ki. Feldolgozásukat minden esetben kérdések sora segíti. Így tanári támogatással a diákok maguk tárhatják fel az összefüggések jelentős részét.

A tanmenet a tankönyvhöz hasonlóan nem órákra, hanem tematikus egységekre bontja az éves feldolgozandó anyagot, hogy az egy gondolati egységet jelentő témakörök feldolgozására szánt időkeretet a kollégák maguk tudják felosztani. Hiszen a témakörökben szereplő „kötelező” részek mennyisége nagyon szerény. S azt, hogy a kiegészítő anyagokból mennyit lehet feldolgozni, a konkrét tanulócsoport felkészültsége, pillanatnyi állapota határozza meg, s ezt más nem, csak a szaktanár tudja eldönteni.

A kötetben nem szerepelnek összefoglaló leckék. Nem csak a terjedelmi határok miatt maradtak ezek el. A döntő szempont az volt, hogy az új kerettanterv fejezetei jelentős mértékben eltérnek a korábbiaktól, s már maguk a témák jórészt a korábbi összefoglalások anyagát fedik: az ókori Kelet esetében egy civilizáció, a görög és a római civilizáció esetében a kultúra és az állami felépítés, a vallások és a hódító birodalmak esetében egy-egy speciális téma, az egyetemes középkor esetében csak négy társadalmi csoport bemutatása és elemzése. Ugyanakkor a tankönyv nagyon gazdag ábrákban, melyek jórészt folyamatokat, fogalmakat magyaráznak és elemeznek több szempontból, így jórészt átveszik egy összefoglalás szerepét, ismétlésük pedig csak a terjedelmet növelte volna. Így a tanmenet módszerként jórészt az ábrákra, forrásokra, térképvázlatokra támaszkodó tematikus összegezéseket javasol csoportmunkában vagy projektek készítése révén. Így az összefoglalásra szánt időkeret is a képességfejlesztés szerves részét képezheti, s részben átveheti a hagyományos ellenőrzés szerepét is.

Az új kerettanterv lexikai elemei oszlopban az óra során belépő fogalmakat (F), neveket (N), évszámokat (É) és topográfiai (T) adatokat szerepeltettük. Dőlt betűvel jelöltük a már az általános iskolai kerettantervben is szereplő lexikai elemeket.

Óraszámok felosztása

Témakörök	Új tananyag feldolgozása, képességfejlesztés, gyakorlás (óraszám)	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés (óraszám)	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. Civilizáció és államszervezet az ókorban	10	3	13	13
II. Vallások az ókorban	4	2	6	5
III. Hódító birodalmak	4	2	6	6
IV. A középkori Európa	8	2	10	10
V. A magyar nép eredete és az Árpád-kor	9	4	13	14
VI. A középkori Magyar Királyság fénykora	10	3	13	13
Két mélységelvű téma feldolgozása	5	8	13	13

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Civilizáció és államszervezet az ókorban				
1.	Bevezetés		– Ismerkedés a tanulócsoporttal, az éves tananyaggal és a taneszközökkel. – Az általános iskolában tanultak felidézése (időszámítás; a történelem korszakai; Kr. e., Kr. u.), forrástípusok	– Példák keresése a tankönyv forrásaiból a jellegzetes forrástípusokra. – Szöveges forrás, térkép, ábra és kép alapján megállapítások megfogalmazása közös munkával.
2–3.	A Közel-Kelet civilizációi	F: <i>öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, rabszolga</i> N: Hammurapi, Kheopsz É: Kr. e. 3000 körül T: Mezopotámia, Babilónia, Tigris, Eufrátesz, Egyiptom, Nílus	– Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. – Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. – Az ókori civilizációk azonosítása térképen. – Az írás kialakulásának és fejlődésének főbb jellemzői. – A pénz kialakulásának elemzése források alapján.	Például: – Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához. – Ábrák elemzésével feltárni az ókori államok és társadalmak főbb jellemzőit. – Térképelemzés során feltárni a földrajzi és társadalmi, politikai folyamatok kölcsönhatását. – Csoportok kooperációja révén feltárni Hammurapi törvényeinek jellemzőit.
4–5.	Az athéni demokrácia	F: <i>városállam, polisz, falanx, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás</i> N: Kleiszthenész, Periklész É: Kr. e. 508, Kr. e. 490., Kr.e. V. század közepe T: Athén, Akropolisz	– A polisz létrejöttének (Kr.e. VIII. század körül) bemutatása a különböző tényezők egymásra hatásának elemzésével. – A szolóni rendszer (Kr.e. 570 körül) sajátosságainak feltárása források és ábrák segítségével. – Kleiszthenész és Periklész államszervezetének elemzése. – A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása.	Például: – A demokrácia melletti érvek megfogalmazása források segítségével. – Ábrák elemzésével feltárni az athéni állam és társadalom felépítésének változásait. – Térképelemzés során feltárni a földrajzi környezet hatásait az állam és a társadalom változásaira.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			– Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával ábrák segítségével.	
6–7.	A görög civilizáció	F: filozófia, hellenizmus N: Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor É: Kr. e. 490. T: Alexandria	– A görög mindennapok bemutatása források alapján. – A görög építészet és szobrászat jellemzőinek és korszakainak azonosítása ábrák és képek alapján. – Platón és Arisztotelész gondolatainak megismerése források alapján. – Nagy Sándor és a hellenizmus (Kr.e. III. – I. század) jellemzőinek bemutatása források alapján.	Például: – Képek és grafikák alapján a görög mindennapok rekonstruálása. – Ábrák és képek megfeleltetésével azonosítani a görög építészet és szobrászat főbb jellemzőit. – Források és ábrák megfeleltetésével megfogalmazni Platón és Arisztotelész néhány gondolatát. – Térképen nyomon követni Nagy Sándor tevékenységét és a hellenizmus kiterjedését, s kultúrák kölcsönhatását.
8–9.	A római köztársaság	F: patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, polgárjog N: <i>Julius Caesar, Augustus</i> É: Kr. e. 753., Kr.e. 510., Kr.e. 44. T: <i>Itália, Róma</i> , Római Birodalom	– A római állam és társadalom átalakulásának bemutatása a vérségi elvtől a vagyoni, majd a területi elvig. – A köztársasági Róma államszervezetének elemzése ábrák és források alapján. – Az egyeduralkodó kialakulásának elemzése ábrák és források alapján. – Caesar rendszerének bemutatása források és ábrák alapján. – Augustus principátusának elemzése ábra és forrás alapján.	Például: – Térképek alapján a görög és a római történelem földrajzi környezetének összevetése, s következtetések levonása. – Ábrák és képek alapján csoportmunkában összevetni a demokratikus és a diktatórikus hatalomgyakorlás jellemzőit. – Ábrák alapján Caesar és Augustus diktatúrájának az összevetése. – Térképen nyomon követni a római állam területi növekedését.
		F: <i>amfiteátrum, gladiátor, provincia, limes</i> , légió	– A római jog néhány alapelvének megismerése források alapján.	– A római jog dokumentumainak elemzése a források segítségével.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
10–11.	A római civilizáció	N: Seneca, Marcus Aurelius É: - T: <i>Pannónia, Aquincum, Gorsium, Savaria</i>	– A latin nyelv és írásbeliség jellemzői és szerepe a birodalom életében. – A római épített környezet és a mindennapok bemutatása ábrák és képek alapján. – A birodalom kiterjedése és a provinciák szerepe. – Pannónia élete és szerepe a birodalomban.	– A római élet alapvető jellemzőinek bemutatása képek, ábrák és források alapján. – A római építészet és technika bemutatása és szerepének elemzése ábrák és képek alapján. – Elemezni a térképek és a források megfigyeltetésével a hódítások társadalmi és politikai következményeit. – Térképek alapján elemezni Pannónia gazdasági és katonai szerepét. – Képek és források alapján rekonstruálni a pannóniai mindennapokat.
12–14.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. – Az ókori állam és társadalmi típusok összevetése, jellemzőik azonosítása. – Az ókori épített környezet jellemzőinek rendszerezése. – Az ókori civilizációk technikai vívmányainak, kultúrájának és mindennapjainak azonosítása.	– Csoportmunkában az ókori civilizációk egyes területeinek (gazdaság, társadalom, állam, kultúra stb.) összevetése ábrák, képek és források alapján. – Az iskola tágabb körzetében vagy a világhálón az ókori civilizációk emlékeit idéző emlékművek, épületek, múzeumok stb. azonosítása.
II. Vallások az ókorban				
		F: politeizmus, <i>olümpiai játékok</i> , monoteizmus, <i>zsidó vallás</i> , <i>Ószövetség/Héber</i>	– A politeizmus jellemzőinek elemzése a keleti vallásokon keresztül.	– A mezopotámiai és az egyiptomi hitvilág főbb jellemzőinek megismerése ábra és forrás alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
15–16.	Politeizmus és monoteizmus	<i>Biblia</i>, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra N: <i>Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes</i> É: – T: <i>Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina</i>	– A görög és a római hitvilág bemutatása és összevetése. – A görög hitvilág sajátos jellemzője: a sport. – A monoteizmus kialakulása a zsidóság körében. – A hellenizált zsidóság és hitvilága.	– A görög-római hitvilág sajátosságainak azonosítása források segítségével. – Az állam és a vallás kapcsolatának elemzése a görög-római hitvilágban. – A görög és a római istenvilág megfeleltetése ábra készítésével. – A görög sport szerepének elemzése képek és ábrák segítségével. – Az Ószövetség helyszíneinek és személyeinek azonosítása források és térképek alapján. – A zsidó monoteizmus jellemzőinek feltárása források alapján. –
17–18.	A kereszténység kezdete	F: <i>Messiás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora</i>, apostol, misszió, <i>Biblia, Újszövetség</i>, evangélium, püspök, zsinat, apostolok N: Jézus, Szent Péter, Szent Pál, Constantinus É: Kr.u. 313., Kr.u. 325. T: Betlehem	– Jézus életének és tanításainak megismerése források alapján. – A páli fordulat tartalmának és jelentőségének feltárása ábra és források alapján. – A keresztényüldözések és következményeinek feltárása. – A kereszténység elterjedése és az egyház kiépülése. – A Szentháromság megismerése. – A szerzetesi mozgalom kezdetei.	– Jézus életének és tanainak nyomon követése források, ábrák és térképek segítségével. – Művészeti alkotások gyűjtése Jézus életével kapcsolatban. – A kereszténység terjedésének nyomon követése térképen. – A kereszténység hitelveinek megismerése ábrák, források és képek alapján. – A szerzetesi mozgalom jellemzőinek megismerése források alapján, a szerzetesség kibontakozásának nyomon követése térképen.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
19–20.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A politeizmus és a monoteizmus jellemzőinek összevetése. – A keresztény és a zsidó vallás jellemzőinek összehasonlítása. – A vallások mindennapi életre gyakorolt hatásainak elemzése.	– Csoportmunkában projektek készítése források, ábrák és képek segítségével a fejlesztési célok adta témákban.
III. Hódító birodalmak				
21–22.	Egy eurázsiai birodalom: a hunok	F: <i>népvándorlás, hunok</i> N: <i>Attila</i> É: 476. T: Hun Birodalom, Konstantinápoly	– A nomád életmód és társadalom bemutatása források alapján. – A nomád államszervezet és hadszervezet megismerése. – A népvándorlás okainak és lefolyásának elemzése. – A Hun Birodalom kialakulása és szerepe a népvándorlásban. – A Nyugatrómai Birodalom összeomlásának elemzése.	– A nomád életmód, társadalom és kultúra megismerése ábrák és források alapján. – A nomád nagyállattartás területének azonosítása térképen, következtetések levonása. – A Római Birodalom válságának elemzése ábrák és térképek alapján. – A Hun Birodalom megismerése források alapján, a nomádokról tanultak azonosítása. – A népvándorlás okainak és következményeinek az elemzése források alapján. – A népvándorlás menetének és az új politikai alakulatok kialakulásának nyomon követése térképen.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
23–24.	Az Arab Birodalom és az iszlám. Nagy Károly birodalma	F: <i>iszlám, Korán</i> , kalifa N: Justinianus, Mohamed, Nagy Károly É: 622., 732. T: Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom	– A Közel-Kelet politikai helyzete az iszlám születésekor. – Az iszlám kialakulása és hitelvei források alapján. – Az arab hódítás és az iszlám kölcsönhatásának vizsgálata. – Az Arab Birodalom felépítése és kultúrája. – A Frank Birodalom kialakulása és államszervezete.	– A VII. századi Közel-Kelet politikai, vallási és földrajzi viszonyainak elemzése források, ábrák és térképek alapján. – Az iszlám tanainak elemzése ábrák és források segítségével. – Az iszlám vallás és az arab hódítás közötti összefüggések elemzése csoportmunkában. – Az arab kultúra sajátosságainak bemutatása prezentációkon keresztül. – A Frank királyság és Birodalom kialakulásának nyomon követése források és térképek alapján. – A frank államszervezet elemzése ábra alapján.
25–26.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A nomád életmód és társadalom sajátosságainak összegzése. – Az iszlám vallás és kultúra sajátosságainak azonosítása. – A Frank Birodalom államszervezete főbb jellemzőinek rögzítése.	– A nomád kultúra, az iszlám és a frank államszervezet, társadalom összevetése csoportmunkában.
IV. A középkori Európa				
	A parasztság világa	F: <i>uradalom, földesúr</i> , majorság, <i>jobbágy, robot</i> , kiváltság, rend, <i>középkor</i>	– A középkori társadalom tagolódásának megértése.	– A középkor fogalmának megértése ábra segítségével.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
27–28.		N: – É: 476–1492, 1347. T: –	– A jobbágyság kialakulása ábrák és források alapján. – A jobbágy helye a kor társadalmi és gazdasági rendszerében. Az uradalom. – A középkori mezőgazdaság fejlődése. – A középkori éhínségek, járványok és következményeik. – A jobbágyfelkelések jellemző példák alapján.	– A jobbágyság kialakulásának feltárása források és ábra alapján. – A jobbágy jogi helyzetének megértése források, képek és ábrák alapján. – A jobbágy jogainak és kötelességeinek rendszerezése ábra segítségével. – A középkori mezőgazdaság fejlődésének leírása képek és ábrák alapján. – A mezőgazdasági fejlődés pozitív hatásainak megértése, a fejlődés korlátainak, valamint következményeinek követése grafikonok és képek alapján. – A nagy pestisjárvány okainak feltárása és következményeinek elemzése források alapján. – A jobbágyfelkelések okainak és jellemzőinek feltárása ábra segítségével.
29–30.	Az egyházi rend	F: <i>pápa</i> , érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, román stílus, gótikus stílus N: Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, I. Ottó	– A nyugati és a keleti kereszténység szétválásának bemutatása. – A katolikus és az ortodox egyház hasonlóságainak és eltéréseinek elemzése források alapján. – A nyugati szerzetesi mozgalom és szerepének megismerése források alapján. – Az egyházi reform és politikai, gazdasági hatásai. – Az eretnekség létrejöttének okai és jellemzői.	– A Pápai Állam kialakulásának és a pápaság felemelkedésének nyomon követése térképen. – A nyugati és a keleti egyház összevetése ábrák segítségével. – A nyugati szerzetesi mozgalom jellemzőinek megismerése források, ábrák és képek alapján, a szerzetesség kibontakozásának nyomon követése térképen. – A kolostori élet rekonstrukciója képek és források alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 1054. T: Egyházi Állam, Német-római Birodalom	– Kultúra és oktatás a középkorban. – A román és a gótikus építészet jellemzői.	– Az egyházi reform lényegének megértése forrás alapján. – A Német-római Birodalom szerepének feltárása térkép segítségével. – A középkori oktatás és kultúra főbb jellemzőinek megismerése ábrák elemzésével. – A román és a gót építészet sajátosságainak azonosítása képek és ábrák alapján.
31–32.	A nemesi rend	F: rend, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjárat N: É: – T: <i>Anglia, Franciaország, Szentföld</i>	– A középkor alapfogalmainak megismerése. – A hűbériség kialakulása és jellemzőinek áttekintése. – A rendiség kialakulásának elemzése. – A rendi dualizmus működésének megértése. – A lovagi életmód és kultúra. – A keresztes hadjáratok jellemzői és hatásai az európai fejlődésre.	– A középkor, hűbériség és feudalizmus fogalmának tisztázása ábraelemzés révén. – A hűbéri rendszer jellemzőinek megértése forrás- és ábraelemzés segítségével. – Az angol és a francia rendiség jellemzőinek feltárása és összevetése ábraelemzéssel. – A középkori mentalitás, identitástudat jellemzőinek megismerése ábra alapján. – A lovagi életmód és kultúra jellemzőinek feltárása képek és források alapján. – A keresztes hadjáratok nyomon követése térképen.
	A polgárok világa	F: <i>polgár, céh, reneszánsz</i> N: Leonardo da Vinci, Gutenberg	– A középkori gazdasági visszaesés és fejlődés menetének áttekintése. – A középkori város kialakulása és jellemzői.	– A kora középkori visszaesés és az azt követő gazdasági fellendülés elemzése térképek és ábrák alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
33–34.		É: -- T: levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat	– Az európai középkori városi kiváltságok. – A céh-rendszer gazdasági és társadalmi jellemzőinek bemutatása. – A helyi és a távolsági kereskedelem. – A reneszánsz főbb vonásai.	– A városi kiváltságok megszületésének feltárása források alapján. – A középkori városi élet bemutatása képek és ábrák segítségével. – A céhrendszer jellemzőinek elemzése források és ábra alapján. – A Hanza és a levantei kereskedelmi útvonalak jellemzőinek azonosítása térképek alapján. – A reneszánsz művészet jellemzőinek felismerése képek és ábrák alapján.
35–36.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. – A középkor társadalmi, vallási és kulturális jellemzőinek azonosítása. – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról.	– A középkor keresztmetszeti szempontok (kultúra, mentalitás, gazdaság, társadalom stb.) szerinti áttekintése.
V. A magyar nép eredete és az Árpád-kor				
37–39.	Magyar őstörténet és honfoglalás	F: <i>finnugor, törzs, fejedelemség, vérszerződés, honfoglalás</i> , kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, <i>kalandozás, székelyek</i> N: <i>Álmos, Árpád, Árpád-ház</i>	– A magyar őstörténetet kutató tudományok módszerei és az eredmények egymásnak megfeleltethetőségének nehézségei. – A nyelvészet eredménye a finnugor nyelvcsalád. – A magyar törzsszövetség Etelközben. – A honfoglalás okai és menete.	– A kutatás nehézségeinek megismerése képek és ábra elemzésével. – Népünk vándorlása feltételezett állomásainak azonosítása térképen. – Támadó hadjáratok azonosítása térképen.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 895., 907. T: <i>Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pozsony</i>	– A kalandozások – a lovasíjász harcmodor.	– A kettős honfoglalás elméletének megismerése és megvitatása források és térképek alapján. – A támadó hadjáratok okainak és következményeinek elemzése források, képek és ábra alapján. – A lovasíjász harcmodor megismerése források és képek segítségével.
40–42.	Az államalapítás	F: vármegye, egyházmegye, tized, nádor, <i>ispán</i> N: Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre É: 997/1000–1038 T: <i>Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár</i>	– Géza államszervező tevékenysége. – Szent István harcai és államszervező tevékenysége. – A Magyar Királyság államszervezete, a vármegyerendszer. – A magyar társadalmi szerkezet változásainak felismerése. – A magyar egyházszervezet létrejötte és szerepe.	– Géza és Szent István államszervező tevékenységének nyomon követése források, ábra és térkép alapján. – A vármegyerendszer kialakulásának, felépítésének és szerepének megismerése ábrák és térképek segítségével. – A magyar államszervezet jellemzőinek azonosítása ábra alapján. – A társadalom átalakulásának nyomon követése forrás és ábra elemzésével. – A magyar egyházszervezet kialakulásának és jellemzőinek feltárása ábrák, források és térkép elemzésével. – A XI. századi magyar politikai folyamatok áttekintése.
		F: kancellária, kettős kereszt, kunok, <i>tatárok/mon-golok</i>	– Szent László országépítő munkájának megismerése. – Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. – III. Béla kül- és belpolitikai törekvései.	– Szent László kora problémáinak feltárása, és az uralkodó megoldásainak elemzése források és térképek alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
43–45	A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban	N: <i>I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit</i> É: 1222, 1241–1242 T: <i>Buda, Muhi, Erdély, Horvátország</i>	– A XIII. századi változások és II. András válaszai – Újjáépítés a tatárjárás után, IV. Béla politikája.	– Könyves Kálmán törvényeinek elemzése források alapján. – III. Béla uralkodói tevékenységének megismerése ábrák, képek és források alapján. – Az Aranybulla elemzése. – IV. Béla tatárjárás előtti és utáni politikájának összevetése források, ábrák és térképek alapján. – A XIII. század végi Magyarország helyzetének elemzése források alapján.
46–48.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. – A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. – A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének felismerése. – Géza és Szent István, IV. Béla uralkodásának értékelése.	– Az Árpád-kor főbb folyamatainak és jelenségeinek (pl. társadalom, gazdaság, államszervezet stb.) áttekintése és elemzése. – Az Árpád-kor legjelentősebb kulturális alkotásainak azonosítása képen és térképen.
V. A középkori Magyar Királyság fénykora				
	Az Anjouk	F: <i>aranyforint</i> , regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszónálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és	– A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején. – A királyi hatalom gazdasági és politikai alapjainak megismerése.	– A tartományúri hatalom felszámolása képek, ábrák és térkép elemzésével. – I. Károly hatalmának elemzése források és ábrák alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
49–50.		köznemesség, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros N: <i>I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos</i> É: 1301., 1308., 1335., 1351. T: <i>Visegrád, Lengyelország</i>	– A visegrádi királytalálkozó szerepének megértése. – I. Károly és Nagy Lajos dinasztiaépítő politikája. – Az 1351-es törvények elemzése.	– I. Károly és Nagy Lajos külpolitikájának nyomon követése források és térképvázlatok elemzésével. – Az 1351-es törvények elemzése forrás és ábra összevetésével. – A XIV. századi társadalmi változások azonosítása ábra alapján.
51–52.	A török fenyegetés árnyékában	F: <i>kormányzó, székérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, Szent Korona, Szent Korona-tan</i> N: <i>Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János</i> É: 1396, 1443–44, 1444., 1453., 1456. T: <i>Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Oszmán Birodalom</i>	– A rendiség kialakulásának nyomon követése. – A Szent Korona szerepe. – Az Oszmán Birodalom felépítése és terjeszkedése. – A magyar rendi állam és a török veszély. – Hunyadi János a politikus és hadvezér tevékenységének megismerése és értékelése.	– A magyar rendiség jellemzői források alapján, és a magyar és a nyugati rendiség összevetése ábrák alapján. – A Szent Korona és a Korona-tan tartalmának és jelentőségének megismerése képek és források alapján. – A magyar városfejlődés sajátosságainak feltárása képek és ábrák alapján. – Az Oszmán Birodalom felépítésének és terjeszkedésének nyomon követése ábrák és térképvázlatok alapján. – A magyar védelmi lépések elemzése források, képek, ábrák és térképvázlatok segítségével. – Hunyadi János hadművészetének és harcainak elemzése források, ábrák és térképvázlatok alapján. –

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
53–54.	Hunyadi Mátyás	F: rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <i>zsoldos</i> N: <i>I. (Hunyadi) Mátyás</i> É: 1458–90. T: <i>Csehország</i> , osztrák tartományok, Kolozsvár, Kenyérmező	– A trón megszerzése és Mátyás uralkodásának első szakasza. – Mátyás központosító törekvéseinek feltárása. – Mátyás pénzügyi politikájának megismerése. – Mátyás külpolitikájának elemzése.	– Mátyás koronázás előtti politikájának elemzése források és térképvázlat alapján. – Mátyás államának megismerése ábrák segítségével. – Mátyás pénzügypolitikájának elemzése ábrák alapján. – A fekete sereg jellemzőinek feltárása forrás és kép alapján. – Mátyás nyugati és török politikájának elemzése források és térképvázlatok elemzésével. –
55–56.	A magyar középkor kulturális hagyatéka	F: Corvina, Képes Krónika N: – É: – T: –	– Magyar geszták, krónikák és szentek legendáinak megismerése. – Magyar várak, a királyi udvar, kolostorok bemutatása. – A középkori magyar építészet emlékeinek megismerése. – Történelmi jelképeink megismerése.	– Eredetmondáink megismerése geszták és krónikák forrásrészletei alapján. – Szent Margit életének megismerése források és képek segítségével. – A magyarországi szerzetesi mozgalom és emlékeinek feltárása képek, források és térképvázlatok segítségével. – A magyar írásbeliség és oktatás kezdeteinek megismerése ábrák és térképvázlatok alapján. – A középkori magyar építészet jellemzőinek feltárása képek alapján. – A történetírás kezdeteinek feltárása forráselemzés révén.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
				– Történelmi jelképeink eredetének feltárása képek alapján.
57–59.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A XIV–XV. századi magyar uralkodókról érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása. – A magyar rendi állam és az Oszmán Birodalom párharcának többszemponú elemzése. – A XIV–XV. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.	– A középkori Magyar Királyság fénykora főbb folyamatainak és jelenségeinek (pl. társadalom, gazdaság, államszervezet stb.) áttekintése és elemzése. – A középkori Magyarország legjelentősebb kulturális alkotásainak azonosítása képen és térképen.
60–72.	Két mélységelvű téma feldolgozása		A kerettantervben meghatározott fejlesztési célok elérését segítő témák feldolgozása.	– A forráselemzés (szöveg, kép, ábra, térkép) és közös munka, a véleményalkotás gyakorlása és elmélyítése.
73–74.	Év végi zárás			– Az elért eredmények közös elemzése, a fejlesztendő területek kitűzése.

Történelem 10
OH-TOR10TB
Tanmenetjavaslat

Bevezetés

A 10. évfolyamos kötet alapvető előnye az új kerettantervből fakad. Esélyt biztosít annak a nehéz problémának a megoldására, hogyan lehet heti két órában

1490-től 1849-ig eljutni a diákokkal, s egyben időt szakítani a forrásokra és az elmélyedésre is. Az időrendet megtartva jelentős mértékben csökkent a tananyag, s így az – kemény munkával – teljesíthetővé vált. Ez természetesen csak úgy valósulhatott meg, hogy jelentős, korábban a szakmai kánonunk szerves részét képező anyagrészek kimaradtak. Ugyanakkor a legjelentősebb folyamatokat, melyekre a későbbiekben építeni lehet és kell, tartalmazza a kerettanterv és a kötet.

Az új könyv korábbi változataihoz és a kilencedikes kötethez hasonlóan a forrásokra és a tevékenységekre épít, s azok órai alkalmazását kívánja elősegíteni. A bő forrásanyagot nagyon sok kép, térkép és ábra egészíti ki. Feldolgozásukat minden esetben kérdések sora segíti. Így – tanári támogatással – a diákok maguk tárhatják fel az összefüggések jelentős részét.

A tanmenet a tankönyvhöz hasonlóan nem órákra, hanem tematikus egységekre bontja az éves feldolgozandó anyagot, hogy az egy gondolati egységet jelentő témakörök feldolgozására szánt időkeretet a kollégák maguk tudják felosztani. Hiszen a témakörökben szereplő „kötelező” részek mennyisége nagyon szerény. S azt, hogy a kiegészítő anyagokból mennyit lehet feldolgozni, a konkrét tanulócsoport felkészültsége, pillanatnyi állapota határozza meg, s ezt más nem, csak a szaktanár tudja eldönteni.

A kötetben nem szerepelnek összefoglaló leckék. Nemcsak a terjedelmi határok miatt maradtak ezek el. A döntő szempont az volt, hogy az új kerettanterv fejezetei jelentős mértékben eltérnek a korábbiaktól, s már maguk a témák jórészt a korábbi összefoglalások anyagát fedik. Ugyanakkor a tankönyv nagyon gazdag ábrákban, melyek jórészt folyamatokat, fogalmakat magyaráznak és elemeznek több szempontból, így nagyrészt átveszik egy összefoglalás szerepét, ismétlésük pedig csak a terjedelmet növelte volna. Így a tanmenet módszerként főleg az ábrákra, forrásokra, térképvázlatokra támaszkodó tematikus összegezéseket javasol csoportmunkában vagy projektek készítése révén. Így az összefoglalásra szánt időkeret is a képességfejlesztés szerves részét képezheti, s részben átveheti a hagyományos ellenőrzés szerepét is.

Az új kerettanterv lexikai elemei oszlopban az óra során belépő fogalmakat (F), neveket (N), évszámokat (É) és topográfiai (T) adatokat szerepeltetünk. Dőlt betűvel jelöltük a már az általános iskolai kerettantervben is szereplő lexikai elemeket, így egyértelműen látható a lexika jelentős csökkenése.

Óraszámok felosztása

Témakörök	Új tananyag feldolgozása, képességfejlesztés, gyakorlás (óraszám)	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés (óraszám)	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. A kora újkor	10	2	12	12
II. A török hódoltság kora Magyarországon	8	2	10	10
III. A felvilágosodás kora	6	1	7	7
IV. Magyarország a XVIII. században	7	3	10	10
V. Az új eszmék és az iparosodás kora	4	1	5	5
VI. A reformkor	7	3	10	10
VII. A forradalom és a szabadságharc	6	2	8	8
Két mélységelvű téma feldolgozása	5	8	13	13

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. A kora újkor				
1.	Bevezetés		– Ismerkedés a tanulócsoporttal, az éves tananyaggal és a taneszközökkel. – A 9. osztályban tanultak felidézése (időszámítás; a történelem korszakai; alapvető fogalmak, forrástípusok.	Példák keresése a tankönyv forrásaiból a jellegzetes forrástípusokra. Szöveges forrás, térkép, ábra és kép alapján megállapítások megfogalmazása közös munkával.
2–3.	A nagy földrajzi felfedezések	F: <i>gyarmat</i>, világkereskedelem, abszolutizmus N: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Habsburg-dinasztia, V. Károly É: 1492-től, 1492 T: <i>Spanyolország, India</i>	– A spanyol és portugál felfedezések összetevőinek elemzése források alapján. – A korai gyarmatosítás céljainak, lehetőségeinek összevetése. – A világkereskedelem kialakulásának nyomon követése. – Az abszolutizmus kialakulásának elemzése. – Az abszolutizmusok és a világpolitika kapcsolatának elemzése.	Például: – A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. – Ábrák és térképek alapján feltárni a világkereskedelem átrendeződését. – Térkép- és forráselemzés során feltárni a világkereskedelem jellemzőit. – A XVI. század első fele hatalmi viszonyainak elemzése források alapján.
4–5.	A korai kapitalizmus	F: infláció, <i>manufaktúra</i>, tőke, <i>tőkés</i>, <i>bérmunkás</i>, <i>kapitalizmus</i>, <i>bank</i>, <i>tőzsde</i>, <i>részvény</i>, örökös jobbágság N: – É: – T: <i>London</i>	– A gyarmatosítás és az árforradalom kapcsolatának feltárása. – A manufaktúrák jellemzőinek elemzése. – A bankok és a tőzsdék szerepének feltárása és elemzése. – Az európai munkamegosztás előzményeinek és következményeinek elemzése.	Például: – Az új fogalmak elemzése ábrák és források alapján. – Ábrák elemzésével feltárni az új munkaszervezési formák és a céhek működésének jellemzőit. – Ábrák segítségével elemezni a bankok és a tőzsdék szerepét. – Csoportok kooperációja révén feltárni az egyes régiók jellemzőit és kapcsolatukat.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
6–7.	Reformáció Európában és Magyarországon	F: <i>reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem</i> N: <i>Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János</i> É: 1517, 1545 T: <i>Sárospatak</i>	– A reformáció előzményeinek elemzése. – Luther Márton fellépésének és gondolatainak bemutatása. – Kálvin fellépésének és gondolatainak bemutatása. – A protestantizmus irányzatainak és elterjedésének megismerése. – A reformáció magyarországi elterjedésének bemutatása.	Például: – A reformáció kialakulásának elemzése források és ábrák alapján. – A reformáció gondolatainak elemzése források és ábrák segítségével. – Források és ábrák alapján megismerni a protestáns egyházak felépítését. – Térképen nyomon követni a reformáció irányzatainak elterjedését. – A reformáció magyarországi elterjedésének elemzése térkép alapján. – A reformáció kulturális hatásainak elemzése képek és források alapján.
8–10.	„Hitviták tüzeiben”	F: <i>vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk</i> N: Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos É: 1568, 1648 T: Párizs, Versailles	– Az európai felekezeti konfliktusok áttekintése. – Erdély sajátos etnikai, társadalmi és vallási helyzetének feltárása. – A katolikus megújulás megjelenésének bemutatása. – A magyarországi katolikus megújulás jellemzőinek azonosítása. – A protestantizmus és a katolikus megújulás kulturális összetevőinek azonosítása.	Például: – Térképek alapján elemezni a vallási összecsapásokat. – A vallási és politikai kérdések összefonódásának elemzése térkép, ábra és szöveges források alapján. – Ábrák és képek alapján csoportmunkában összevetni a protestáns és a katolikus tanításokat és egyházi felépítéseket. – Ábrák és képek alapján feltárni a barokk sajátosságait. – Térképen nyomon követni a XVII. századi magyarországi felekezeti viszonyok változásait.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
11–12.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A XVI–XVII. századi gazdasági, társadalmi, hatalmi és felekezeti változások nyomon követése térképen. – A hatalmi, vallási, társadalmi és etnikai vonatkozások kölcsönhatásainak elemzése. – A korszak építészeti vonatkozásainak azonosítása a világháló segítségével.	– A XVI. századi gazdasági, társadalmi és politikai változásokról összehasonlító tábló készítése. – Csoportmunkában az egyes protestáns felekezetek és a XVI. századi katolikus egyház sokrétű összevetése ábrák, képek és források alapján. – Az iskola tágabb körzetében vagy a világhálón a reformáció és a katolikus megújulás emlékeit idéző emlékművek, épületek, múzeumok stb. azonosítása.
II. A török hódoltság kora Magyarországon				
13–15.	Az ország három részre szakadása	F: rendi országgyűlés N: I. Szulejmán, II. Lajos, Szapolyai János, I. Ferdinánd É: 1526, 1541 T: Mohács, Kőszeg, Bécs	– A mohácsi csatát megelőző korszak bemutatása. – A mohácsi csata és jelentőségének feltárása. – A kettős királyválasztás és a rendi Magyarország jellemzőinek megismerése. – Az ország három részre szakadásának bemutatása.	– A török hadjáratok nyomon követése térképeken. – A mohácsi csata elemzése írott források és térképvázlat alapján. – A rendi állam jellemzőinek feltárása ábra segítségével. – Az ország három részre szakadásához vezető folyamatok nyomon követése térképen. – A szulejmáni ajánlat elemzése különböző források egybevetésével.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
16–17.	A két magyar állam	F: hajdúszabadság N: <i>Dobó István</i> , Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, <i>Bocskai István</i> , Bethlen Gábor É: 1552, 1566 T: Eger, Szigetvár, <i>Habsburg Birodalom</i> , <i>Erdélyi Fejedelemség</i> , Gyulafehérvár, <i>Pozsony</i> , Magyar Királyság) királyi Magyarország	– A rendiség és az abszolutizmus összevetése. – A végvári rendszerek kiépülésének és a várháborúk jellemzőinek számba vétele ábra és források alapján. – A végvárak életének bemutatása. – Az Erdélyi Fejedelemség rendi felépítése. – Erdély külpolitikai helyzetének elemzése. – Erdély aranykorának bemutatása.	– A Habsburg Birodalom egységesítő és abszolutista törekvéseinek, valamint a magyar rendi állam helyzetének összevetése ábrák segítségével. – A végvári vonal és az új várépítéssel sajátosságainak feltárása ábra alapján. – A várháborúk nyomon követése térképen. – A végvári élet bemutatása források segítségével. – Erdély rendi szerkezetének elemzése ábra segítségével. – Erdély kulturális virágzásának elemzése képek és források alapján.
18–20.	A török kiűzése és a török kor mérlege	F: – N: <i>Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér)</i> , I. Lipót, Savoyai Jenő É: 1664, 1686, 1699 T: Hódoltság	– Magyarország XVI–XVII. századi gazdasági életének áttekintése. – Magyarország XVI–XVII. századi külkereskedelmének bemutatása. – Háború és béke – az életkörülmények felvázolása, a pusztulás számbevétele. – A török kiűzésének nyomon követése.	– A gazdasági viszonyok elemzése grafikonok és térképek alapján. – Az ország külkereskedelmének számbavétele képek, grafikonok és térképek alapján. – A hódoltság hosszú távú hatásainak feltárása források alapján. – A török kiűzésének elemzése térképek alapján.
21–22.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– Az ország helyzete változásainak nyomon követése a két nagyhatalom, a Habsburg- és az Oszmán Birodalom között ábra segítségével. – A három országrész helyzetének összevetése térképek és ábrák alapján.	– A korszak kiemelkedő hőseiről egyéni vagy csoportos előadás tartása. – Csoportmunkában projektek készítése források, ábrák és képek segítségével a XVI–XVII. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások szerepeltetésével.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
III. A felvilágosodás kora				
23–24.	A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	F: <i>alkotmány</i>, alkotmányos monarchia, <i>elnök</i>, <i>miniszterelnök</i>, felelős kormány, <i>cenzus</i>, <i>általános választójog</i> N: <i>George Washington</i> É: 1689, 1776 T: <i>Nagy Britannia, Amerikai Egyesült Államok</i>	– Az alkotmányos monarchia kialakulásához vezető út áttekintése. – A parlamentáris rendszer kialakulása és működésének áttekintése. – Az amerikai gyarmatok helyzetének számbavétele. – A függetlenségi harc menetének megismerése. – Az Egyesült Államok államrendszerének számbavétele.	– Az alkotmányos rendszer kialakulásának nyomon követése ábrák, térképek és források alapján. – A parlamentáris rendszer működésének elemzése forrás és ábrák alapján. – Nagy-Britannia létrejöttének megismerése ábra segítségével. – Az amerikai gyarmatok gazdasági és társadalmi viszonyainak elemzése források és térképek alapján. – Az USA alkotmányának elemzése ábra és forrás alapján.
25–26.	A felvilágosodás	F: <i>iszlám</i>, <i>Korán</i>, kalifa N: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith É: – T: –	– A felvilágosodáshoz vezető út áttekintése. – A felvilágosodás elterjedésének, alapvető megközelítéseinek számbavétele. – A felvilágosodás, az egyház és a vallás kapcsolatának áttekintése. – A felvilágosodás államelméleteinek megismerése. – A gazdasági elméletek jellemzőinek feltárása.	– Az új tudományos világkép jellemzőinek elemzése források alapján. – A felvilágosodás társadalmi és térbeli elterjedésének elemzése térkép alapján. – A felvilágosodás jellemzőinek számbavétele források segítségével. – A felvilágosodás és a vallás, valamint az egyház viszonyának elemzése források alapján. – A felvilágosodás államelméleteinek elemzése ábrák és források alapján. – A gazdasági elméletek jellemzőinek feltárása ábrák segítségével. – Az új gazdasági elméletek és a felvilágosodás kapcsolatának elemzése csoportmunkával források alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
27–28.	A francia forradalom és hatása	F: <i>forradalom</i>, jakobinus, Szent Szövetség N: Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon É: 1789, 1804–1814/1825, 1815 T: <i>Párizs, Oroszország, Waterloo</i>	– A forradalom kitöréséhez vezető okok áttekintése. – A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. – Az alkotmányos rendszer megmentésének sikertelen kísérlete. – A jakobinus rendszer megismerése. – Napóleon hatalomra jutása és rendszere. – Napóleon hadviselése, hadserege és bukása.	– A forradalom előzményeinek elemzése ábrák és források alapján. – A forradalom kitörésének megismerése képek, ábrák és források segítségével. – Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának elemzése forrás alapján. – Az alkotmányos monarchia rendszerének elemzése ábrák alapján. – Az alkotmányos rendszer bukásának elemzése ábrák, képek és források segítségével. – A jakobinus rendszer elemzése ábra, képek és források alapján. – Napóleon hatalomra kerülésének elemzése források segítségével. – A napóleoni berendezkedés elemzése ábrák segítségével. – A napóleoni hadviselés sajátosságainak feltárása ábrák, képek és források alapján. – Napóleon hadjáratainak és bukásának nyomon követése térképek révén.
29.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A középkor és a felvilágosodás világképének összevetése. – A felvilágosodás államelméleteinek összevetése. – Alkotmányok és politikai rendszerek összevetése.	– Kiselőadások tartása a jelentősebb természettudományos elméletek megalkotóiról. – Csoportmunkában a felvilágosodás korában született államelméletek összevetése. – Az alkotmányok fő jellemzőinek elemzése.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
IV. Magyarország a XVIII. században				
30–32.	A Rákóczi-szabadságharc	F: <i>kuruc, labanc, szabadságharc</i>, trónfosztás, amnesztia N: <i>II. Rákóczi Ferenc</i> É: 1703–1711, 1711 T: Határőrvidék	– Magyarország helyzete a török kiűzését követően. – A szabadságharc kitörésének okai és célja. – A szabadságharc kül- és belpolitikai helyzetének nyomon követése. – A szatmári béke tartalma és értékelése.	– Magyarország és a Habsburg Birodalom kapcsolatának elemzése ábrák és források alapján. – A szabadságharc kitörésének elemzése ábra alapján. – A szabadságharc katonai történetének nyomon követése térképvázlatok alapján. – A kuruc hadsereg elemzése képek és ábrák segítségével. – A belpolitikai viszonyok elemzése források és ábrák alapján. – A szatmári béke megismerése és elemzése forrás alapján.
33–34.	Magyarország újranépesülése és újranépesítése	F: – N: – É: – T: <i>Temesvár</i>	– Az ország XVIII. század eleji demográfiai viszonyainak feltárása és elemzése. – A vándorlási folyamatok bemutatása. – Az ország XVIII. századi etnikai viszonyainak elemzése. – A XVIII. századi Magyarország gazdasági viszonyainak és a változások irányainak feltárása.	– A török kor pusztításainak felmérése ábrák és térképek segítségével. – A népességveszteség elemzése európai kitekintéssel ábrák alapján. – A vándorlási folyamatok bemutatása és elemzése térkép és források alapján. – A vándormozgalmak etnikai hatásainak feltárása térkép alapján. – Az etnikai helyzet értékelése ábra segítségével. – Az ország gazdasági helyzetének elemzése térképek, ábrák és adatsorok alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
35–36.	A felvilágosult abszolutizmus reformjai	F: felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelv-rendelet N: <i>Mária Terézia</i> , II. József É: 1740–1780, 1781–1790 T: Poroszország	– Magyarország helyzete a Habsburg Birodalomban. – A magyar vezető réteg kiállása Mária Terézia mellett. – A felvilágosult abszolutizmus bemutatása. – Mária Terézia reformjai. – II. József reformjai. – A felvilágosult abszolutizmus bukása és értékelése.	– A Pragmatica Sanctio elemzése ábra és forrás összevetésével. – A magyar rendek álláspontjának elemzése képek, ábrák és források alapján. – A felvilágosult abszolutizmus jellemzőinek elemzése Mária Terézia rendeletein keresztül. – II. József rendeleteinek elemzése források és ábrák alapján. – Mária Terézia és II. József uralkodásának összevetése csoportmunkában.
37–38.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– Az ország XVIII. századi politikai helyzetének áttekintése. – A XVIII. századi demográfiai és etnikai változások hatásainak elemzése.	– Csoportmunkában összehasonlító táblázat készítése a XVIII. századi politikai, gazdasági, demográfiai, etnikai, külpolitikai és eszmei viszonyok alakulásáról és kölcsönhatásairól. – Tablók készítése a XVIII. századi magyar gazdaság egyes ágazatairól.
– V. Az új eszmék és az iparosodás kora				
39–40.	Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus	F: <i>liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform</i> N: – É: – T: –	– A liberalizmus jellemzőinek és hatásainak áttekintése. – A nacionalizmus jellemzőinek és hatásainak áttekintése. – A konzervativizmus jellemzőinek és hatásainak áttekintése.	– A szabadelvűség alapvető vonásainak feltárása források és ábra alapján. – A nacionalizmus alapvető vonásainak feltárása források, képek és ábra alapján. – A konzervativizmus alapvető vonásainak feltárása források és ábra segítségével.
	Az ipari forradalom hullámai	F: <i>ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció</i>	– Az ipari forradalom jelenségének értelmezése. – Az ipari forradalomhoz vezető okok	– Az ipari forradalom fogalmának elemzése ábra alapján. – Az első hullám kialakulásának és jel-

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
41–42.		N: <i>James Watt, Thomas Edison, Henry Ford</i> É: – T: Manchester, New York	elemzése. – Az első hullám jellemzőinek számbevétele. – A második hullám jellemzőinek megismerése.	lemzőinek elemzése források, képek és ábrák segítségével. – A közlekedés forradalmának elemzése képek, források és térképek alapján. – A második hullám kialakulásának és jellemzőinek elemzése források, képek és ábrák alapján.
43.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– Az új eszmék gazdasági és politikai háttereinek feltárása. – Az ipari forradalom két hullámának és hatásainak az összevetése.	– A XIX. századi eszmék jellemzőinek és kölcsönhatásainak áttekintése csoportmunkában. – Az ipari forradalom különböző területeken jelentkező hatásainak bemutatása táblákon.
VI. A reformkor				
44–45.	A politikai élet színterei	F: alsó- és felsőtábla N: József nádor, Ganz Ábrahám É: – T: Pest-Buda	– Magyarország helyzete a Habsburg Birodalomban. – A magyar rendi országgyűlés felépítése és működése. – A magyar rendi államszervezet és a vármegye felépítése és működése. – Pest-Buda fővárossá fejlődése és kulturális szerepe.	– Az ország helyzetének elemzése források, térkép és ábra segítségével. – A rendi országgyűlés felépítésének és működésének elemzése ábra alapján. – A magyar rendi államszervezet és a vármegye működésének elemzése ábra alapján. – Pest-Buda fejlődésének nyomon követése képek, adatsorok és források segítségével. – Pest-Buda kulturális szerepének elemzése képek és források alapján.
	A nemzeti ébredés a reformkorban	F: érdekegyesítés, örökváltás	– A polgári nemzeti eszme születése. – Széchenyi István és Wesselényi Miklós eszmerendszerének megismerése.	– A nemzeti ébredés kezdeteinek elemzése képek, források és ábra alapján. – Széchenyi István eszmerendszerének

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
46–47.		N: Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <i>Széchenyi István</i> , Kölcsey Ferenc, <i>Deák Ferenc</i> , <i>Kossuth Lajos</i> É: 1830–1848, 1830 T: –	– A jobbágyszerkezet áttekintése. – A politikai küzdelmek nyomon követése, Kölcsey és Deák szerepe. – Kossuth Lajos politikai színre lépése.	elemzése források alapján. – Wesselényi Miklós reformprogramjának elemzése forrás alapján. – Széchenyi és Wesselényi programjának összevetése ábra segítségével. – Az örökviszony gazdasági és politikai szerepének elemzése források és ábra alapján.
48–50.	A reformkor kiteljesedése	F: <i>közteherviselés, jobbágyszabadítás</i> N: – É: 1844 T: –	– Kossuth Lajos programja. – Kossuth és Széchenyi vitájának megismerése. – A magyar államnyelv elfogadása. – A reformkori gazdasági fejlődés áttekintése. – A nemzetiségi kérdés áttekintése.	– Kossuth programjának és tevékenységének elemzése források és ábra alapján. – Kossuth és Széchenyi vitájának elemzése képek, források és ábra alapján. – Az 1843–44-es országgyűlés eredményeinek elemzése ábra és források alapján. – A reformtábor gazdasági elgondolásának elemzése források alapján. – A nemzetiségi kérdés és a reformtábor megoldási javaslatának elemzése.
50–53.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A reformkor főbb kérdéseinek számbavétele. – A reformkor politikai irányzatainak és főbb képviselőinek áttekintése.	– Összehasonlító tábló készítése csoportmunkában a reformkor főbb kérdéseiről. – Kiselőadások tartása a reformkor legjelentősebb képviselőiről.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
VII. A forradalom és a szabadságharc				
54–55.	A forradalom céljai és eredményei	F: márciusi ifjak, <i>sajtószabadság, cenzúra</i>, áprilisi törvények, népképviselői országgyűlés, politikai nemzet N: Petőfi Sándor, <i>Batthyány Lajos</i> É: 1848. március 15. 1848. április 11. T: –	– Az európai forradalmi hullám és hatásai a Birodalomban és Magyarországon. – A pesti forradalom és hatása. – Az áprilisi törvények megszületése és tartalma – Az új közjogi helyzet elemzése. – A felelős kormány és a magyar államszervezet jellemzőinek feltárása.	– A 48-as forradalmi hullám sajátosságainak elemzése térkép alapján. – A forradalmi hullám teremtette magyarországi lehetőségek és válaszok elemzése források alapján. – A pesti forradalom menetének nyomon követése térkép, képek és források alapján. – A forradalom és a rendi ellenzék kapcsolatának elemzése források alapján. – Az áprilisi törvények elemzése és értékelése források és ábrák alapján. – A magyar államszervezet és az új közjogi helyzet megismerése és elemzése források és ábra alapján.
56–57.	A függetlenségi harc megindulása	F: <i>nemzetiség, honvédség</i> N: <i>Görgei Artúr, Bem József</i> É: 1848. szeptember 29. T: <i>Pákozd, Debrecen</i>	– A nemzetiségi kérdés áttekintése. – A dinasztia és a magyar kormány közötti ellentétek áttekintése. – A horvát támadás és következményei. – A császári főerők támadása és a védelem megszervezése. – Erdély szerepének bemutatása.	– A magyar nemzetiségi politika és a nemzetiségek törekvéseinek elemzése források, ábra és térkép segítségével. – Az udvar és a kormány szembekerülésének elemzése források és térképek alapján. – A horvát támadás nyomon követése és elemzése térképek, források és képek alapján. – A hadiesemények és a védelem megszervezésének elemzése térképek és források segítségével. – Az erdélyi harcok nyomon követése és elemzése források és térkép alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
58–59.	Fényes győzelmek és a túlerő felülke- rekedése	F: Függetlenségi nyilatkozat N: <i>Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau</i> É: 1849. április–május, 1849. április 14., 1849. május 21., 1849. augusztus 13., 1849. október 6. T: <i>Isaszeg, Világos, Komárom, Arad</i>	– Görgei felvidéki hadjárata. – Az olmützi kiáltvány és az arra adott politikai válasz. – A tavaszi hadjárat nyomon követése. – A nemzetiségi kérdés áttekintése. – Az orosz intervenció teremtette vereség. – A megtorlás; megemlékezés a vértanúkról.	– A felvidéki hadjárat nyomon követése és elemzése térkép alapján. – Az olmützi kiáltvány és a Függetlenségi nyilatkozat elemzése források és ábra alapján. – A tavaszi hadjárat két fázisának elemzése térképek, képek és források alapján. – A nemzetiségi törekvések és a megoldási kísérletek elemzése források alapján. – Az orosz intervencióra adott válaszok elemzése térkép segítségével. – A végjáték nyomon követése térképen, a világosi események elemzése. – A megtorlás mértékének elemzése.
60–61.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A szabadságharc hadtörténetének áttekintése. – A szabadságharc elhelyezése a magyar történelem menetében.	– Csoportmunkában áttekinteni térképek alapján a szabadságharc egyes hadjáratait. – A közjogi kérdés áttekintése, a szabadságharc mérlegének meghúzása, s a kérdés feldolgozása vitákön keresztül.
62–72.	Két mélységelvű téma feldolgozása		A kerettantervben meghatározott fejlesztési célok elérését segítő témák feldolgozása.	A forráselemzés (szöveg, kép, ábra, térkép) és közös munka, a véleményalkotás gyakorlása és elmélyítése.
73–74.	Év végi zárás			Az elért eredmények közös elemzése, a fejlesztendő területek kitűzése.

Történelem 11. OH-TOR11TB Tanmenetjavaslat

Bevezetés

A mintatanmenet az OH-TORT11TB raktári számú kiadványhoz készült. A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020. 01. 31. után kiadott, 9–12. évfolyam történelem tantárgy kerettantervének.

A 11. kötet a sorozat korábbi köteteihez hasonlóan az új kerettantervre épül, s így az egyetemes történelem területén lényegesen kevesebb anyagot dolgoz fel, ami segítheti a követelmények teljesítését, s egyben lehetőség ad a források feldolgozására és az elmélyedésre is. Így vált lehetségessé az 1945 utáni egyetemes történet egy korszakának beépítése a 11.-es anyagba, ami a következő, 12. évfolyamon segítheti majd az érettségire való felkészülést.

Az új könyv korábbi változataihoz és a kilencedik és a tizedik kötethez hasonlóan a forrásokra és a tevékenységekre épít, s azok órai alkalmazását kívánja elősegíteni. A bő forrásanyagot nagyon sok kép, térkép és ábra egészíti ki. Feldolgozásukat minden esetben kérdések sora segíti. Így tanári támogatással a diákok maguk tárhatják fel az összefüggések jelentős részét.

A tanmenet a tankönyvhöz hasonlóan nem órákra, hanem tematikus egységekre bontja az éves tananyagot, hogy az egy gondolati egységet jelentő témakörök feldolgozására szánt időkeretet a kollégák maguk tudják felosztani. Hiszen a témakörökben szereplő „kötelező” részek mennyisége nagyon szerény. S azt, hogy a kiegészítő anyagokból mennyit lehet áttekinteni, a konkrét tanulócsoport felkészültsége, pillanatnyi állapota határozza meg, s ezt más nem, csak a szaktanár tudja eldönteni.

A kötetben nem szerepelnek összefoglaló leckék. Nemcsak a terjedelmi határok miatt maradtak ezek el. A döntő szempont az volt, hogy az új kerettanterv fejezetei jelentős mértékben eltérnek a korábbiaktól, s már maguk a témák jórészt a korábbi összefoglalások anyagát fedik. Ugyanakkor a tankönyv nagyon gazdag ábrákban, melyek legtöbbje folyamatokat, fogalmakat magyaráznak és elemeznek több szempontból, így jórészt átveszik egy összefoglalás szerepét, ismétlésük pedig csak a terjedelmet növelte volna. Ezért a tanmenet módszerként leginkább az ábrákra, forrásokra, térképvázlatokra támaszkodó tematikus összegezéseket javasol csoportmunkában vagy projektek készítése révén. Így az összefoglalásra szánt időkeret is a képességfejlesztés szerves részét képezheti, s részben átveheti a hagyományos ellenőrzés szerepét is.

Az új kerettanterv lexikai elemei oszlopban az óra során belépő fogalmakat (F), neveket (N), évszámokat (É) és topográfiai (T) adatokat szerepeltettük. Dőlt betűvel jelöltük a már az általános iskolai kerettantervben is szereplő adatokat, így egyértelműen látható a lexika jelentős csökkenése.

Óraszámok felosztása

Témakörök	Új tananyag feldolgozása, képességfejlesztés, gyakorlás (óraszám)	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés (óraszám)	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	5	2	7	6
II. A dualizmus kori Magyarország	10	4	14	15
III. A nagy háború	8	6	14	14
IV. Az átalakulás évei	8	5	13	13
V. A két világháború között	6	2	8	8
VI. A Horthy-korszak	7	5	12	12
VII. A második világháború	12	4	16	18
VIII. A két világrendszer szembenállása	6	2	8	6
Két mélységelvű téma feldolgozása	6	2	8	8

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése				
1.	Bevezetés		– Ismerkedés a tanulócsoporttal, az éves tananyaggal és a taneszközökkel. – A 10. osztályban tanultak felidézése (a történelem korszakai; társadalmi és állammodellek, alapvető fogalmak, forrástípusok).	Példák keresése a tankönyv forrásaiból a jellegzetes forrástípusokra. Szöveges forrás, térkép, ábra és kép alapján megállapítások megfogalmazása közös munkával.
2–3.	A polgári nemzetállam megteremtése	F: polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, emancipáció, cionizmus N: Abraham Lincoln, <i>Otto von Bismarck</i> É: 1861–1865, 1868, 1871 T: <i>Németország, Japán</i>	– A német egységhez vezető gazdasági és hatalmi folyamatok elemzése. – A Német Császárság felépítésének áttekintése. – Az Egyesült Államok területi, népesedési és gazdasági felemelkedésének nyomon követése. – Az amerikai polgárháború okainak és következményeinek elemzése. – Japán földrajzi, gazdasági és társadalmi helyzetének feltárása. – A Meidzsi-reform jelentőségének elemzése. – A polgári állam kialakulásának és jellemzőinek elemzése.	Például: - A német gazdaság fejlődésének elemzése térképek és ábrák alapján. - Ábrák és térképek alapján feltárni a német egységhez vezető hatalmi folyamatokat. - Ábra és szöveges forrás alapján bemutatni a Német Császárság állami felépítését. - Térképek alapján nyomon követni az USA területi, gazdasági és népesedési viszonyainak alakulását. - A polgárháború erőviszonyainak elemzése ábra alapján. - Japán geopolitikai helyzetének elemzése térkép segítségével. - A polgári állam kialakulásának és jellemzőinek elemzése ábra segítségével.
4–5.	A szocializmus és a munkásmozgalom	F: <i>szocializmus</i> , szociáldemokrácia, <i>kommunizmus</i> , <i>keresztényszocializmus</i> , proletárdiktatúra, osztályharc, <i>bolsevik</i>	– A szocializmus kialakulásának és alapvető elgondolásainak áttekintése. – A marxizmus gazdasági, társadalmi és történelmi elméletének elemzése.	Például: - A szocializmus kibontakozásához vezető társadalmi változások feltárása ábra segítségével.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		N: <i>Karl Marx, Lenin</i> É: - T: -	- A munkásmozgalom kialakulásának és irányzatokra bomlásának nyomon követése. - A keresztényszocializmus jellemzőinek feltárása. - A bolsevizmus kialakulásához vezető tényezők feltárása.	- Ábrák elemzésével feltárni a marxizmus jellemzőit. - Ábrák segítségével elemezni a munkásmozgalomban bekövetkező változások okait és következményeit. - A keresztényszocializmus gondolatainak feltárása szöveges forrás és ábra alapján. - A bolsevik ideológia elemzése források segítségével.
6–7.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás,		- A nemzetállamok kialakulásához vezető gazdasági és szellemi folyamatok áttekintése. - A nemzetállami sajátosságok elemzése. - A polgári állam funkcióinak számbavétele. - A szocialista mozgalmak változásainak áttekintése térben és időben.	Például: - Tabló készítése a nemzetállamok sajátosságairól. - Összehasonlító táblázat készítése a nemzetállamok kialakulásának jellemzőiről. - Táblázat készítése a szocialista irányzatok időbeli kialakulásáról és eszméik, módszereik alakulásáról. - Térképre vinni a szocialista mozgalmak időbeli és térbeli változásait.
II. A dualizmus kora				
8–9.	Szembenállás és ki-egyezés	F: emigráció, passzív ellenállás, <i>kiegyezés, közös ügyek</i> , közjogi kérdés, hűsvéti cikk, <i>dualizmus</i> N: Andrássy Gyula, Eötvös József	- A megtorlás okainak és következményeinek áttekintése. - Az újabszolutizmus gazdasági vonatkozásainak értékelése. - A dinasztia és a magyar vezetőréteg kiegyezéshez vezető útjának elemzése.	Például: - A megtorlás borzalmainak megismerése képi és írásos források alapján. - A Bach-korszak gazdasági eredményei feletti vita szöveges források és adatsorok alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 1848/1867-1916, 1867 T: <i>Osztrák-Magyar Monarchia</i>	– A kiegyezés külpolitikai vonatkozásainak számbavétele. – A dualista államszervezet áttekintése. – A kiegyezés vitáinak megismerése.	- A kiegyezéshez vezető út áttekintése ábrák és térképek segítségével. - A dualista felépítés elemzése ábra és szöveges forrás alapján. - Vita rendezése a kiegyezésről.
10–11.	Pártok és kormányok a dualizmus korában	F. nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népoktatás N: Eötvös József, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István É: 1868 T: -	– A dualista pártstruktúra megismerése és jellegzetességeinek feltárása. – A dualista kormányok tevékenységének áttekintése. – A század végén kialakuló pártok jellemzőinek elemzése. – A parlamenti harcok jellegének, s azok okainak és következményeinek nyomon követése.	- A pártstruktúra elemzése ábrák és források alapján. - Csoportmunkában az egyes kormányok munkájának bemutatása és a problémakörök nyomon követése. - Az új pártok jellemzése ábrák alapján. - A parlamenti harcok jellemzése és értékelése források alapján, valamint rekonstrukciója szituációs játékok révén.
12–13.	Az ipari forradalom Magyarországon	F: urbanizáció N: Baross Gábor, Weiss Manfréd É: - T: <i>Mohács, Kőszeg, Bécs</i>	– A gazdasági kiegyezés áttekintése. – A magyar kormányok gazdaságpolitikájának és eredményeinek számbavétele. – A magyar vasúthálózat kiépülésének megismerése és szerepének elemzése. – A gazdaság egyes ágazatainak bemutatása, fejlődésük megismerése.	- A gazdasági kiegyezés elemzése ábra és szöveges források alapján. - A dualista kormányok gazdaságpolitikájának elemzése és értékelése ábrák, szöveges források és képek alapján. - A MÁV fejlődésének nyomon követése, valamint értékelése térkép és adatsorok alapján. - A mezőgazdaság és az ipar átalakulásának elemzése térképek, ábrák, adatsorok és képek segítségével.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
14–15.	Társadalom és életmód a dualizmus korában	F: asszimiláció, dzsentrí, kivándorlás, népességgrobbanás, <i>Millennium</i> N: Semmelweis Ignác É: 1873, 1896 T: <i>Budapest</i>	– A demográfiai folyamatok megismerése. – Az asszimiláció formáinak feltárása és nyomon követése. Budapest fejlődésének és gazdasági, kulturális szerepének elemzése. – A Millennium szerepének bemutatása. – A dualizmus kori társadalmi mozgások feltárása. – A kor művészeti jellemzőinek megismerése.	- A demográfiai folyamatok elemzése térképek, adatsorok és ábrák alapján. - Az etnikai arányok változásának elemzése térképek, adatsorok és ábrák alapján. - Az asszimiláció különböző formáinak elemzése ábra alapján. - Budapest fejlődésének elemzése térképek, adatsorok, ábrák és képek alapján. - A Millennium szerepének megismerése képek és szöveges források alapján, valamint szituációs játékok révén. - A korabeli művészet néhány jellegzetességének azonosítása képek segítségével.
16–17.	A nemzeti és a nemzetiségi kérdés a dualizmus korában	F: autonómia N: - É: 1868 T: Fiume	– A nemzetiségi törvény és a horvát-magyar kiegyezés bemutatása. – A dualizmus kori magyar nemzetiségi politika jellemzőinek megismerése. – A nemzetiségi törekvések számbavétele. – A magyarországi zsidó emancipáció folyamatának feltárása. – A cigányság helyzetének bemutatása.	- A nemzetiségi törvény és a horvát-magyar kiegyezés elemzése szöveges források alapján. - A magyar nemzetiségi politika elemzése és értékelése szöveges források, valamint térkép vázlat alapján. - A nemzetiségi törekvések elemzése és értékelése szöveges források alapján. - A zsidó emancipáció nyomon követése szöveges források, ábrák és adatsorok alapján. - A cigányság helyzetének elemzése képek és térkép alapján.
18–21.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	– A korszak főbb tematikáinak (közjogi kérdés, gazdaság, nemzetiségi kérdés) áttekintése.	- A korszak kiemelkedő személyiségeiről egyéni vagy csoportos előadás tartása. - Csoportmunkában projektek készítése források, ábrák és képek segítségével a korszak egyes tematikáiról (közjogi kérdés, gazdaság, nemzetiségi kérdés).

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			Egy-egy probléma mélységelvű megvitatása (pl. kiegyezés alternatívái, obstrukció).	
III. A nagy háború				
22–23.	Gyarmatosítás, nagyhatalmi konfliktusok	F: <i>antant, központi hatalmak</i> N: II. Vilmos, II. Miklós É: - T: <i>Brit Birodalom, Olaszország</i>	- A gyarmatosítás XIX. század második felében kialakult jellemzőinek elemzése. - Az egyes gyarmatbirodalmak sajátosságainak feltárása. - Az imperializmus fogalmának áttekintése. - A világ újrafelosztását kísérő konfliktusok áttekintése. - A hármasszövetség kialakulásának nyomon követése. - Az antant kialakulásának nyomon követése.	- A gyarmatosítás módszereinek és céljainak térképeken és ábrán történő nyomon követése. - A brit és a francia gyarmatbirodalom vizsgálata térképek és szöveges források alapján. - Az imperializmus jellemvonásainak megvitatása csoportmunkában. - A régi és új gyarmatosítók közötti ellentétek feltárása térképek és adatsorok segítségével. - A két szövetségi rendszer kialakulásának elemzése térképvázlatok alapján.
24–25.	Az első világháború kitörése	F: villámháború, <i>front, állóháború</i>, hátország, hadigazdaság N: - É: - 1914. június 28., 1914–1918 T: - <i>Szarajevó, Románia, Szerbia</i>	- A nagyhatalmi ellentétek és tervek áttekintése. - A Balkán helyzetének áttekintése. - A háború kitöréséhez vezető közvetlen okok áttekintése. - Az állóháború kialakulásának és jellemzőinek áttekintése. - A hadigazdaság kialakulásának nyomon követése. - A háború első éveinek áttekintése.	- A nagyhatalmi ellentétek és célok elemzése térképek és szöveges források alapján. - A balkáni ellentétek elemzése képek és térképek segítségével. - Az állóháború jellemzőinek feltárása ábrák és térképek alapján. - A hadigazdaság és a háború mindennapjainak megismerése képek és adatsorok segítségével. - A frontok azonosítása térkép alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
26–27.	A „nagy háború” jellemzői és hatásai	F: hadifogság N: - É: - T: -	– A haditechnikai fejlődés és hatásainak áttekintése. – Oroszország helyzetének nyomon követése. – Az erőviszonyok alakulásának feltárása, az USA hadba lépésének elemzése. – Az antant győzelmének bemutatása. – A háborús propaganda elemzése. – A háború társadalmi hatásainak felmérése, a nők helyzetének elemzése.	- A haditechnika változásának elemzése képek, ábrák és térképek alapján. - Oroszország összeomlása összetevőinek elemzése adatsorok és térképek alapján. - Az erőviszonyok megvitatása csoportmunka révén. - Az USA hadba lépés okainak és következményeinek elemzése szöveges források és térképek alapján. - A háború befejezésének nyomon követése térképen. - A nők helyzetének elemzése képek és szöveges források segítségével.
28–29.	Magyarország a világháborúban	F: - N: IV. Károly É: - T: Doberdo	– A magyar politika szerepének tisztázása a háború kirobbanásában. – Magyarország érdekeinek és céljainak elemzése. – A magyar háborús részvétel nyomon követése. – A háború Magyarország gazdaságát és társadalmát ért hatásainak elemzése. – A háborús veszteségek számbavétele.	- Tisza István szerepének elemzése a háború kirobbanásában szöveges források alapján. - A magyar háborús célok elemzése térképek alapján. - A magyarok szerepének nyomon követése a frontokon térképelemzés révén. - A háború hatásainak feltárása képek, szöveges források alapján csoportmunkában. - A háborús szenvedések bemutatása diákprezentációk alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
30–36.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	– A háború jellegének áttekintése. – A háború okozta gazdasági, technikai, politikai és életvitelbeli változások rendszerezése. – A magyar részvétel mérlegének megvonaása. – A háborús mindennapok feltárása.	- A háború jellegének elemzése csoportmunkában. - A háború hatásainak rendszerezése táblázat készítésével. - vita a magyar részvétel kérdéseiről (háborús felelősség, célok, áldozatok). A katonák és a hátország életének rekonstruálása képsorozatok készítésével.
IV. Az átalakulás évei				
37–38.	Szocialista és nemzeti törekvések	F: <i>bolsevik</i>, szovjet, egy pártrendszer, örmény N: Kemal Atatürk, <i>Vlagyimir I. Lenin</i>, Benito Mussolini É: 1917 T: -	– Oroszország összeomlásának és a bolsevik hatalomátvételnek a nyomon követése. – A német forradalom elemzése. – Az Oszmán Birodalom szétesésének és a feltámadó Törökország honvédő harcának elemzése. – Olaszország helyzetének feltárása, a fasiszta ideológia és hatalomátvétel áttekintése.	- Az orosz forradalom elemzése szöveges források alapján. - A bolsevik puccs elemzése szöveges források és képek segítségével. - A német és az orosz átalakulás összevetése táblázat készítésével. - A török helyzet elemzése térkép alapján. - Olaszország helyzetének feltárása szöveges források segítségével. - A fasiszta ideológia és állam elemzése szöveges források és ábra alapján.
39–40.	Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország felbomlása	F: - N: Woodrow Wilson, <i>Károlyi Mihály</i> É: 1918. október 31.	– A nemzetiségi törekvések céljainak és lehetőségeinek áttekintése. – A Monarchia katonai helyzetének és a vezetés reakcióinak nyomon követése. – Az őszirózsás forradalom jellegének elemzése.	- A nemzetiségi törekvések elemzése szöveges források és térképek alapján. - A Monarchia katonai helyzetének elemzése térkép segítségével. - Az őszirózsás forradalom eseményeinek feltárása szöveges források, képek és ábra alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		T: <i>Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria</i>	– A Károlyi-kormány intézkedéseinek megismerése. – Az ország védelmének elemzése, a külső támadásra adott válasz értékelése.	- A Károlyi-rendszer kül- és belpolitikai lépéseinek elemzése szöveges források és térkép alapján. - Károlyi tevékenységének megvitatása.
41–42.	A tanácsköztársaság és az ellenforradalom	F: Kommunisták Magyarországi Pártja (MKP), <i>tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások</i> N: Kun Béla, <i>Horthy Miklós</i> É: 1919. március-augusztus T: -	– A KMP kialakulásához vezető körülmények számbavétele. – A kommunista puccs körülményeinek elemzése. – A tanácsrendszer jellemzőinek feltárása. – A felvidéki hadjárat és a kommün bukásának megismerése. – A román megszállás okainak és következményeinek elemzése. – A helyzet megszilárdításához vezető út bemutatása.	- A kommunista párt kialakulásához vezető okok feltárása szöveges források alapján. - Vita szöveges források alapján a kommunista hatalomátvétel jellegéről. - A tanácsrendszer jellemzőinek elemzése ábra alapján. - A hadiesemények követése térkép alapján. - A román megszállás jellemzőinek feltárása adatsor, szöveges forrás és térkép alapján. - A helyzet megszilárdításának nyomon követése térképen.
43–44.	A Párizs környéki békék	F: <i>kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem</i> N: - Georges Clemenceau É: - T: -	– A békerendszer általános jellemzőinek, a nagyhatalmi érdekeknek a feltárása. – A német béke megismerése. – Az Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolása kül- és belpolitika tényezőinek áttekintése. – Az utódállamok számbavétele. – A kisantant létrejöttének bemutatása. – A kisebbségvédelmi szerződések és a Népszövetség létrejöttének áttekintése.	- A békerendszer általános jellemzőinek elemzése ábrák és képek segítségével. - A német béke áttekintése térképvázlatok és szöveges források alapján. - Az Osztrák-Magyar Monarchia feldarabolásához vezető okok elemzése térképvázlat, ábra és szöveges források alapján. - A kisantant céljainak feltárása térkép és szöveges forrás alapján. - A kisebbségvédelmi szerződések elemzése szöveges forrás segítségével. - A Népszövetség működésének elemzése ábra alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
45–46.	A trianoni békediktátum	F: „vörös térkép”, revízió, Rongyos Gárda N: Apponyi Albert É: 1920. június. 4. T: trianoni Magyarország	– Az utódállamok diplomáciai törekvéseinek feltárása. – A magyar béke delegáció tevékenységének bemutatása. – A trianoni békediktátum területi, etnikai, gazdasági, településszerkezetet és közlekedést érintő vonatkozásainak felvázolása. – A soproni népszavazás körülményeinek és hatásának megismerése. – A repatriáltak életének bemutatása.	- Az utódállamok sikeres manővereinek elemzése szöveges forrás és ábra alapján. - A béke delegáció dokumentumainak elemzése szöveges forrás, térkép és adatsorok alapján. - A trianoni békediktátum területi, etnikai, gazdasági, településszerkezetet és közlekedést érintő vonatkozásainak elemzése, adatsorok, térképek és ábrák alapján. - A soproni népszavazás körülményeinek elemzése térkép, képek és adatsorok alapján. - A repatriáltak helyzetének elemzése képek és ábra alapján.
47–49.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	– A szélsőségek megjelenését előidéző okok és a folyamat következményeinek elemzése. – A Párizs környéki békék jellemzőinek feltárása és értékelése. – A trianoni békediktátum következményeinek elemzése.	- A szélsőséges politikai irányzatok összetevése táblázat készítése során. - A Párizs környéki békék tartalmának és következményeinek értékelése viták tartásával. - A trianoni békediktátum következményeinek elemzése az egyes területeken (gazdaság, közlekedés stb.) csoportmunkában. - Diák prezentációk készítése az egyes elcsatolt területek helyzetéről több vonatkozásban (magyarság helyzete, tulajdonviszonyok, gazdaság stb.).

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
V. A két világháború között				
50–51.	A kommunista Szovjetunió	F: <i>totális állam</i>, egypártrendszer, többpártrendszer, <i>személyi kultusz</i>, koncepciók, per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, <i>tervgazdaság</i> N: <i>Joszif V. Sztálin</i> É: 1922 T: <i>Szovjetunió</i>, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva	– A hadikommunizmus és a NEP gazdasági és ideológiai kérdéseinek áttekintése. – A bolsevik államszervezet jellemzőinek megismerése. – A tervutasításos rendszer és következményeinek számbavétele. – A sztálini diktatúra és terror megismerése. – A GULAG okainak és borzalmainak feltárása. – A szovjet külpolitika fő vonásainak és céljainak megismerése.	– A hadikommunizmus és a NEP jellemzőinek és ellentmondásainak elemzése szöveges források és ábrák segítségével. – A szovjet állam felépítésének elemzése ábra alapján. – A szovjet gazdasági modell elemzése ábra, adatsorok és képek alapján. – A sztálini diktatúra sajátosságainak elemzése ábra, szöveges források és képek alapján. – A GULAG világának elemzése térkép, szöveges források és képek alapján. – A szovjet külpolitika elemzése térkép és szöveges források alapján.
52–53.	A Nyugat és a gazdasági világválság	F: <i>New Deal</i>, <i>piacgazdaság</i> N: <i>Franklin D. Roosevelt</i> É: 1929 T: -	– A húszas évek stabilizációjának és ellentmondásainak az áttekintése. – A francia-német megbékélési kísérlet és kudarcának nyomon követése. – A gyarmati kérdés húszas évekbeli változásainak áttekintése. – A világgazdasági válság okainak, lefolyásának és gazdasági következményeinek áttekintése. – A válság társadalmi és politikai hatásainak számbavétele.	– A húszas évek gazdasági jellemzőinek áttekintése adatsorok, ábra és képek alapján. – A Briand-Stresemann politika elemzése képek, adatsorok és ábrák alapján. – A palesztinai helyzet elemzése szöveges források és térkép alapján. – A világgazdasági válság okainak, lefolyásának és gazdasági következményeinek elemzése ábrák, adatsorok, szöveges források és képek segítségével. – A válság társadalmi és politikai hatásainak elemzése ábrák, adatsorok és képek alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
54–55.	A nemzetiszocialista Németország	F: <i>fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss</i> N: <i>Adolf Hitler</i> É: 1933, 1938 T:	– A nemzetiszocialista ideológia kialakulásának áttekintése. – Az antiszemitizmus szerepének feltárása a náci ideológiában. – A hatalom megragadásának nyomon követése. – A nemzetiszocialista Németország államrendszere és gazdasága. – A náci propaganda megismerése. – A nemzetiszocialista Németország előretörésének nyomon követése.	- A nemzetiszocialista ideológia elemzése szöveges forrás alapján. - Az antiszemitizmus szerepének elemzése a nemzetiszocialista ideológiában ábra alapján. - A nemzetiszocialisták hatalomra kerülésének elemzése ábrák, adatsorok és szöveges források alapján. - A náci hatalomgyakorlás módszereinek feltárása ábra, képek és szöveges források alapján. - A náci térnyerés elemzése térkép alapján.
56–57.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	– A korszak gazdasági folyamatainak áttekintése. – A korszak társadalmi folyamatainak összevetése. – A hatalmi viszonyok átrendeződésének áttekintése.	- A gazdasági modellváltások jellemzőinek összevetése csoportmunkában. - A korszak társadalmi változásainak elemzése transzparenszek készítésével. - A totális államok jellemzőinek feltárása és összevetése ábra alapján csoportmunkában. - A fasiszta, kommunista, nemzetiszocialista és a demokratikus rendszerek propagandájának összevetése diák prezentáción keresztül.
VI. A Horthy-korszak				
58–60.	Talpra állás Trianon után	F: kormányzó, Egységes Párt, <i>numerus clausus</i> , pengő, Magyar Nemzeti Bank	– Teleki Pál miniszterelnökségének áttekintése.	- A gazdasági és politikai konszolidáció elemzése ábrák, képek és szöveges források alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		N: <i>Bethlen István, Teleki Pál</i> É: 1920–1944, 1921—31 T:	- Bethlen István miniszterelnökségének áttekintése – a politikai konszolidáció felvázolása. - A gazdasági konszolidáció nyomon követése. - Bethlen külpolitikájának feltárása.	- A politikai konszolidáció elemzése Bethlen miniszterelnöksége alatt a szöveges források és ábrák tükrében. - A gazdasági konszolidáció elemzése adatsorok, ábrák és képek alapján. - A bethleni külpolitika lehetőségeinek és megvalósulásának elemzése szöveges forrás alapján.
61–62.	Revízió, oktatás és kisebbségi lét	F: Szent István-i állam-eszme N: Klebelsberg Kunó, <i>Szent-Györgyi Albert</i> É: - T: -	- A revíziós mozgalom jellemzőinek áttekintése. - Az oktatás átfogó reformjának bemutatása. - A kisebbségbe került magyarság helyzetének megismerése. - A kisebbségbe került magyarság kulturális életének számbavétele.	- A revíziós mozgalom elemzése szöveges források, ábra és képek alapján. - Az oktatás fejlesztésének elemzése és értékelése adatsorok, térképek, szöveges források és képek alapján. - A kisebbségbe került magyarság gazdasági és politikai helyzetének elemzése szöveges források és adatsorok alapján. - A határon túli magyarság kulturális életének bemutatása csoportmunkában tablók készítésével.
63–65.	Az 1930-as évek Magyarországa	F: magyar népi mozgalom, <i>nyilasok</i> N: Gömbös Gyula, Weiss Manfréd É: 1938, 1939 T: -	- A magyarországi válság kibontakozásának nyomon követése. - A válság kezelésének megismerése. - A társadalmi és politikai hatások számbavétele. - Gömbös Gyula miniszterelnökségének bemutatása. - A kül- és belpolitikai helyzet alakulásának nyomon követése.	- A válság jellemzőinek elemzése adatsorok, képek és ábra alapján. - A válság megoldására tett sikertelen kísérlet elemzése szöveges forrás és adatsor alapján. - A társadalmi és politikai hatások elemzése szöveges források alapján. - Gömbös Gyula válságkezelésének elemzése szöveges források és adatsorok alapján. - A bel- és külpolitikai folyamatok vizsgálata szöveges források és térképek alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
66–69.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A korszak gazdasági folyamatainak áttekintése. - A korszak társadalmi és politikai jellemzőinek nyomon követése. - A korszak külpolitikai lehetőségeinek számbavétele.	- Csoportmunkában áttekinteni a korszak főbb jellemzőit (gazdaság, társadalom, bel- és külpolitika, kulturális élet). - Vita rendezése a korszak értékeléséről, a magyar történelemben elfoglalt helyéről. - Diák prezentációk készítése a korszak politikai és kulturális életének fontosabb szereplőiről. - A mindennapok bemutatása képsorozatok készítésével.
VII. A második világháború				
70–71.	A tengelyhatalmak sikerei	F: Molotov–Ribbentrop paktum, <i>tengelyhatalmak, szövetségesek</i>, N: Winston Churchill, Charles de Gaulle É: 1939–1945, 1939. szeptember 1., 1941. április, 1941. június 22., 1941. december 7. T: -	- A totális államok és a nyugati nagyhatalmak politikájának áttekintése a háború kitörése előtt. - A háború kitörésének bemutatása. - Szovjet térhódítás bemutatása. - Németország nyugati előre törésének ismertetése. - Az angliai csata jellemzőinek feltárása. - A Szovjetunió elleni német támadás jellemzőinek azonosítása. - A Csendes-óceáni térség hatalmi viszonyainak megismerése, a háború itteni jellemzőinek azonosítása.	- A nagyhatalmi játszmák elemzése szöveges forrás, térkép és ábra alapján. - A háború kezdetének vizsgálata térkép alapján. - A szovjet hódítás nyomon követése térképen. - A németek 1940-es nyugati hadjáratának nyomon követése térképek, képek segítségével. - Az angliai csata elemzése térkép, szöveges források és képek segítségével. - A keleti front haladásának követése térképen. - Távol-keleti hadszínterek azonosítása térképen.
72–73.	A szövetségesek győzelme	F: jaltai konferencia N: -	Az 1942 végi fordulat okainak és menetének nyomon követése.	A sztálingrádi és az Észak-Afrikában lezajló összecsapások elemzése térképek és képek segítségével.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É:1943. február, 1944. június 6., 1945. május 9., 1945. augusztus 6. T: <i>Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima</i>	– Az 1943-as év eseményeinek számbavétele. – A nagyhatalmi együttműködés feltárása. – Németország és Japán vereségének bemutatása.	- A kurszki csata és az olaszországi események elemzése térképek és képek alapján. - A nagyhatalmi konferenciák elemzése szöveges források segítségével. - A szövetségesek győzelmének nyomon követése térképek és képek alapján.
74–75.	Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	F: zsidótörvények, Vörös Hadsereg N: Bárdossy László, Kállay Miklós, Edmund Veessenmayer, É: 1940, 1941. április, 1941. június 27., 1943 január, 1944. március 19. T: Észak-Erdély, <i>Don kanyar</i>	– Teleki Pál politikájának bemutatása. – A revíziós lépések megismerése. – Magyarország háborúba sodródásának feltárása. – Kállay Miklós politikájának bemutatása. – A német megszállás körülményeinek feltárása.	- A fegyveres semlegesség gondolatának elemzése forrás alapján. - A revíziós sikerek nyomon követése térképen. - A háborúba sodródás elemzése térkép, képek és szöveges forrás alapján. - A Kállay Miklós politikáját meghatározó tényezők elemzése térképek és szöveges források alapján. - A német megszállás kérdésének és következményeinek megvitatása források alapján.
76–77.	A holokauszt	F: munkaszolgálat, gettó, deportálás. koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt N: 1941 É: T: Kamenyec Podolszk, Auschwitz, Újvidék	– A holokauszthoz vezető út áttekintése. – A holokauszt borzalmainak megismerése. – A porrajmos tragédiájának megismerése. – A magyarországi holokauszt eseményeinek nyomon követése.	- A holokauszthoz vezető út elemzése írott források, ábra és képek alapján. - A holokauszt megvalósulásának feltárása szöveges források, térkép és fényképek alapján. - A porrajmos megvalósulásának feltárása szöveges forrás és képek alapján. - A magyarországi holokauszt feltárása szöveges források, térképek, adatsorok, ábra és fényképek alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
78–80.	Magyarország pusztulása	F: kiugrási kísérlet, <i>malenkij robot</i> N: Szálasi Ferenc, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztéhlo Gábor, Richter Gedeon É: 1944. október 15., 1945. április T: Árpád-vonal, Szolyva	– A kiugrási kísérlethez vezető út és a sikertelen kísérlet eseményeinek nyomon követése. – A nyilas rémuralom jellemzőinek bemutatása. – A magyarországi harcok megismerése. – Magyarország II. világháborús veszteségeinek számbavétele. – Az ismét kisebbségbe került magyarság helyzetének és tragédiáinak megismerése.	- A kiugrási kísérlet és sikertelensége okainak elemzése szöveges források, ábra és fényképek alapján. - A nyilas rémuralom és hatásainak elemzése szöveges források, térképek és képek alapján. - A magyarországi harcok nyomon követése térképek és fényképek alapján. - A szovjet megszállás jellemzőinek elemzése és megvitatása ábra, szöveges források és fényképek alapján. - A világháborús veszteségek felmérése és értékelése adatsorok, szöveges források és képek alapján. - A kisebbségbe került magyarság helyzetének elemzése szöveges források, térkép és fényképek alapján.
81–82.	A második világháború jellemzői	F: háborús bűn, partizán, <i>totalis háború</i> N: - É: - T: Drezda	– A II. világháború jellegzetességeinek bemutatása. – A hadifogság jellemzőinek feltárása. – A II. világháborús bombázások szerepének és jellemzőinek feltárása. – A partizánháború jellemzőinek és szerepének megismerése. – A háborús felelősség kérdésének feldolgozása.	- A háború főbb jellemzőinek elemzése képek alapján. - A hadifogság szabályainak és a megvalósulásnak az összevetése. A magyar hadifoglyok helyzetének feltárása források alapján. - A bombázások harcászati és erkölcsi oldalainak elemzése szöveges források és képek alapján. - A partizánháború katonai és erkölcsi problémáinak elemzése ábra alapján. - A háborús felelősség és felelősségre vonás elemzése források alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
83–87.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A háború áttekintése térben és időben tematikák szerint. - A közép-európai népek mozgásterének feltárása.	- A II. világháború jellemzőinek bemutatása diák prezentációkon. - Az egyes frontok eseményeinek áttekintése és összevetése térképvázlatok készítésével. - A nagyhatalmi érdekek és erőviszonyok bemutatása folyamatábrán. - A kis államok mozgásterének elemzése ábra alapján.
VIII. A két világrendszer szembenállása				
88–89.	A kétpólusú világ kialakulása	F: <i>Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ)</i>, kitelepítés, <i>szuperhatalom</i>, <i>berlini fal</i>, <i>vasfüggöny</i>, <i>hidegháború</i>, <i>Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO)</i> N: Klement J. Vorosilov, Harry S. Truman, É: 1945, 1947, 1949 T: <i>Berlin</i>, <i>Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK)</i>, <i>Német Demokratikus Köztársaság</i>	- Az ENSZ szerepének bemutatása. - A hatalmi átrendeződés, a szuperhatalmak létrejöttének bemutatása. - A volt szövetségesek szembekerülésének bemutatása. - A feltartóztatási politikai főbb jellemzőinek számbavétele. - A párizsi békét meghatározó körülmények feltárása. - Németország II. világháború utáni helyzetének áttekintése.	- Az ENSZ működésének elemzése ábra alapján. - A szuperhatalmak jellemzőinek elemzése adatsorok és térképek alapján. - Az ellentétek kialakulásának elemzése szöveges források alapján. - A feltartóztatási politika elemzése szöveges források alapján. - A párizsi béke elemzése térképek és szöveges források alapján. - A német kérdés elemzése adatsorok, ábrák és térképek segítségével.
90–91.	A hidegháború	F: <i>Varsói Szerződés</i> N: Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy	Közép-Kelet-Európa szovjetizálásának nyomon követése.	Közép-Kelet-Európa szovjetizálásának elemzése térképek és szöveges forrás alapján.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 1955 T: <i>Kuba</i>	– A hidegháború jellemzőinek feltárása példákon keresztül – A szovjet politika változásainak és változatlanságának feltárása. – A kubai rakétaválság megismerése.	- A hidegháború jellemzőinek elemzése térképek és szöveges források alapján. - A hruscsovi időszak kül- és belpolitikájának elemzése szöveges források, térképek és képek alapján. - A kubai rakétaválság elemzése csoportmunkában források, ábrák és térképek alapján.
92–93.	A gyarmati rendszer felbomlása	F: kétpólusú világ N: <i>Mahatma Gandhi, Mao Ce-tung</i> É: 1948 T: Közel-Kelet, Izrael, <i>Észak- és Dél-Korea</i> , Vietnám, Afganisztán	– A gyarmati rendszer felszámolásához vezető tényezők feltárása. – India 1945 utáni helyzetének feltárása. – A kommunista Kína létrejöttéhez vezető folyamatok nyomon követése. – A Közel-Kelet helyzetének felvázolása. – A harmadik világ létrejöttének bemutatása.	- A gyarmatok felszabadulásához vezető folyamatok elemzése ábra, szöveges források segítségével. - India felszabadulásának és problémáinak elemzése térkép, képek és szöveges forrás segítségével. - Kína helyzetének elemzése szöveges források és képek alapján. - Az arab-izraeli konfliktus jellemzőinek elemzése térképek, képek és szöveges forrás alapján. - A harmadik világ összetevőinek elemzése ábra alapján.
94–95.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	– A korszak főbb folyamatainak és a folyamatok közötti összefüggéseknek az áttekintése. – A korszak jellegzetességeinek vizsgálata konkrét térbeli problémákon keresztül.	- A korszak főbb folyamatait bemutató diák prezentációk készítése. - A korszak legjelentősebb szereplőiről tábló készítése. - Összefoglaló kronológiai táblázatok készítése az egyes nagyhatalmak XX. századi történetéről.

Az óra sor-száma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
96–104.	Két mélységelvű téma feldolgozása	-	A kerettantervben meghatározott fejlesztési célok elérését segítő témák feldolgozása.	A forráselemzés (szöveg, kép, ábra, térkép) és közös munka, a véleményalkotás gyakorlása és elmélyítése.
105–106.	Év végi zárás	-	-	Az elért eredmények közös elemzése, a fejlesztendő területek kitűzése.

Történelem 12.
OH-TOR12TB
Tanmenetjavaslat

Bevezetés

A mintatanmenet az OH-TOR12TB raktári számú kiadványhoz készült. A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020. 01. 31. után kiadott 9–12. évfolyam történelemtantárgy kerettantervének.

A 12. évfolyamos tankönyv a sorozat korábbi köteteihez hasonlóan az új kerettantervre épül, s így lehetőséget biztosít az érettségi évében az alaposabb felkészülésre, mivel az egyetemes történelemben a hatvanas-hetvenes évektől tárgyalja az eseményeket, míg a magyar történelmet 1945-től veszi át. Így a korábbiakhoz képest több lehetőség nyílik az érettségi tételek feldolgozására.

Az új könyv korábbi változataihoz és a kilencedikes, a tizedikes és tizenegyedikes kötethez hasonlóan a forrásokra és a tevékenységekre épít, s azok órai alkalmazását kívánja elősegíteni. A bő forrásanyagot nagyon sok kép, térkép és ábra egészíti ki. Feldolgozásukat minden esetben kérdések sora segíti. Így tanári támogatással a diákok maguk tárhatják fel az összefüggések jelentős részét.

A tanmenet a tankönyvhöz hasonlóan nem órákra, hanem tematikus egységekre bontja az éves tananyagot, hogy az egy gondolati egységet jelentő témakörök feldolgozására szánt időkeretet a kollégák maguk tudják felosztani. Hiszen a témakörökben szereplő „kötelező” részek mennyisége nagyon szerény. S azt, hogy a kiegészítő anyagokból mennyit lehet áttekinteni, a konkrét tanulócsoport felkészültsége, pillanatnyi állapota határozza meg, s ezt más nem, csak a szaktanár tudja eldönteni.

A kötetben nem szerepelnek összefoglaló leckék. Nemcsak a terjedelmi határok miatt maradtak ezek el. A döntő szempont az volt, hogy az új kerettanterv fejezetei jelentős mértékben eltérnek a korábbiaktól, s már maguk a témák jórészt a korábbi összefoglalások anyagát fedik. Ugyanakkor a tankönyv nagyon gazdag ábrákban, melyek jórészt folyamatokat, fogalmakat magyaráznak és elemeznek több szempontból, így jórészt átveszik egy összefoglalás szerepét, ismétlésük pedig csak a terjedelmet növelte volna. Így a tanmenet módszerként jórészt az ábrákra, forrásokra, térképvázlatokra támaszkodó tematikus összefoglalásokat javasol csoportmunkában vagy projektek készítése révén. Így az összefoglalásra szánt időkeret is a képességfejlesztés szerves részét képezheti, s részben átveheti a hagyományos ellenőrzés szerepét is.

Az Új kerettantervi lexikai elemek oszlopban az óra során belépő fogalmakat (F), neveket (N), évszámokat (É) és topográfiai (T) adatokat szerepeltettük. Dőlt betűvel jelöltük a már az általános iskolai kerettantervben is szereplő adatokat, így egyértelműen látható a lexika jelentős csökkenése.

Óraszámok felosztása

Témakörök	Új tananyag feldolgozása, képességfejlesz- tés, gyakorlás (óraszám)	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesz- tés (óraszám)	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. Háborútól forradalomig	7	2	9	10
II. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	5	2	7	7
III. A kádári diktatúra	5	2	7	7
IV. A kétpólusú világ és felbomlása	6	2	8	8
V. A rendszerváltoztatás folyamata	6	2	8	8
VI. A világ a 21. században	4	2	6	6
VII. Magyarország a 21. században	7	3	10	10
VIII. A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	6	1	7	6
Két mélységelvű téma feldolgozása		8	8	8
Ismétlés, felkészülés az érettségire		22	22	22

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Háborútól forradalomig				
1.	Bevezetés		– Ismerkedés a tanulócsoporttal, az éves tananyaggal és a taneszközökkel. – A 11. osztályban tanultak felidézése (a történelem korszakai; társadalmi és állammodellek, alapvető fogalmak, forrástípusok)	Példák keresése a tankönyv forrásaiból a jellegzetes forrástípusokra. Szöveges forrás, térkép, ábra és kép alapján megállapítások megfogalmazása közös munkával.
2-3.	Az átmenet évei Magyarországon	F: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, <i>államosítás</i>, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt N: Tildy Zoltán, <i>Kovács Béla</i>, <i>Mindszenty József</i>, <i>Rákosi Mátyás</i> É: <i>1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás</i> T: -	– A kommunista térnyerés bemutatása és elemzése. – A népbíróságok működésének számbavétele. – A földosztás körülményeinek és hátterének bemutatása. – Az 1945-ös választások körülményeinek, eredményének és következményeinek feltárása. – Az újjáépítés gazdasági, társadalmi és politikai vetületeinek megismerése.	Például: - A kommunista térnyerés elemzése források, térképek és ábra alapján. - A népbíróságok működésének elemzése forrás és kép alapján. - A földosztás elemzése ábra, források és adatsorok segítségével. - Ábra és szöveges forrás alapján az 1945-ös választások elemzése. - Az újjáépítés elemzése ábra, adatsorok, források és képek segítségével.
4-5.	A szovjetizálás Magyarországon	F: szálamitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, <i>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</i> , tanácsrendszer	– A FKgP és a többi demokratikus erő felszámolásának bemutatása. – Az 1947-es választások körülményeinek, tartalmának és következményeinek elemzése.	Például: - A MKP módszereinek elemzése források, ábra és képek alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		N: Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit É: 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása T: -	– A totális diktatúra létrejöttének és a pártállam felépítésének megismerése. – Az államosítások menetének, módszereinek és céljainak feltárása. – Az egyházak elleni támadás bemutatása. – A koncepciós perek bemutatása.	- Ábrák, források és képek alapján az 1947-es választások elemzése, a visszaélések feltárása és az 1945-ös választásokkal történő összevetése csoportmunkában. - A pártállam működésének és felépítésének feltárása ábra alapján. - Az államosítások elemzése források és ábra alapján. - Az egyházak elleni támadás módszereinek feltárása források és képek alapján. - A koncepciós perek módszereinek és céljainak elemzése csoportmunka és vita alkalmazásával.
6-7.	A Rákosi-diktatúra	F: beszolgáltatás, aranycsapat N: - É: <i>1948–1956 a Rákosi-diktatúra</i>, 1949 kommunista alkotmány T: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk, Hortobágy	– Rákosi Mátyás személyi kultuszának bemutatása. – A Rákosi-korszak gazdaságpolitikájának megismerése. – A mezőgazdaság kollektivizálására tett kísérlet megismerése és következményeinek számbavétele. – A diktatúra idején bekövetkező társadalmi mozgások és a mindennapok jellemzőinek feltárása.	- A személyi kultusz módszereinek, céljainak és hatásának elemzése források és képek alapján, transzparenszek készítésével. - A Rákosi-korszak gazdaságpolitikájának elemzése források, ábra és adatsorok alapján. - A kollektivizálás céljainak, módszereinek és következményeinek elemzése források, ábra és képek alapján. - A mindennapok és a kulturális élet megismerése képek alapján.
8-9..	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A szovjet politika magyarországi szerepének áttekintése.	Például: - Tabló készítése a kommunista módszerekről.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			– A kommunista hatalommegszerzés módszereinek áttekintése. – A demokratikus, kommunistaellenes politikai erők ellenállási módszereinek összevetése. – A diktatúra mindennapjainak felelevenítése.	- Összehasonlító táblázat készítése a nemzetközi és a magyarországi kommunista előretörésről. - Táblázat készítése a demokratikus pártok taktikájáról. A diktatúra mindennapjainak bemutatása valós történések alapján készült beszámolókkal. - A korszak kulturális emlékeinek (szocreál, lódenkabát stb.) bemutatása kiselőadások révén.
II. Az 1956-os forradalom és szabadságharc				
10-11.	A forradalom	F: <i>MEFESZ</i> N: Gerő Ernő, <i>Nagy Imre</i>, É: <i>1956. október 23. a forradalom kitörése</i> T: Kossuth tér	– Rákosi leváltásának bemutatása. – Nagy Imre miniszterelnökségének áttekintése. – A forradalom előestéjének bemutatása. – A forradalom kitörésének és céljainak bemutatása.	Például: - A szovjet befolyás elemzése források alapján. - Az '53 és '56 közötti hatalmi harc elemzése források és ábra segítségével. - Az októberi napok áttekintése források és képek alapján. - A forradalom kitörésének nyomon követése források, képek és térkép alapján. - A kezdeti törekvések számbavétele források alapján.
12-14.	A nemzet szabadságharca	F: <i>pesti srácok, Molotov-koktél</i> munkástanács, sortűz	– A forradalom budapesti és vidéki kiteljesedésének áttekintése. – A hatalom meghátrálásának bemutatása, az okok feltárása. – A forradalom harcosainak bemutatása.	- A forradalom budapesti és vidéki kiteljesedésének elemzése források és képek alapján. - Nagy Imre forradalom mellé állásának elemzése források alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		N: Maléter Pál, Iván Kovács László, Pongrátz Gergely, Kádár János É: 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás T: Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.	– A forradalom külpolitikai helyzetének bemutatása. – A forradalom leverésének áttekintése.	- A harcok és harcosok megismerése források, képek és térkép segítségével. - A külpolitikai helyzet elemzése források alapján. - A forradalom leverésének elemzése források, képek és térkép segítségével.
15-16.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		– A forradalom menetének áttekintése. – A forradalom céljainak és a célok változásának áttekintése. – A forradalom külpolitikai helyzetének, s a külpolitikai viszonyok változásainak számbavétele.	- Tabló készítése a forradalom helyszíneiről időrendben. - Viták rendezése a forradalom célkitűzéseiről. - Térképvázlat készítése a forradalom külpolitikai helyzetéről.
III. A kádári diktatúra				
17-19.	A pártállami diktatúra és működése	F: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkás-őrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji N: -	– A kádári megtorlás feltárása, az áldozatok számbavétele. – A pártállam megszilárdulásának és működésének megismerése. – A hamis kádári társadalmi béke tartalmának feltárása. – A tévesztés módszereinek és következményeinek feltárása.	- A megtorlás módszereinek, külső és belső okainak elemzése ábrák, adatsorok, képek és források alapján. - A pártállam működésének feltárása források és ábra segítségével. - A kádári alku elemzése források és ábrák segítségével.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése		- A mezőgazdaság átszervezésének elemzése források, adatsorok, képek és ábrák alapján.
20-21.	Gazdaság, társadalom, életmód	F: III/III. ügyosztály, <i>tervgazdaság</i> , új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, <i>gulyáskommunizmus</i> , „három T”. N: - É: 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése T: -	- Az új gazdasági mechanizmus okainak, tartalmának és lezárásának megismerése. - A Kádár-korszak társadalmi változásainak számbavétele. - A gulyáskommunizmus fogalmának és tartalmának megismerése. - A kádári korlátozott szabadság feltárása és a kulturális élet jellemzőinek megismerése.	- Az új gazdasági mechanizmus okainak, tartalmának elemzése ábrák, források, adatsorok és képek alapján. - A társadalmi szerkezet és változásainak elemzése ábrák alapján. - A gulyáskommunizmus elemzése ábrák, források, képek és karikatúrák segítségével. - A Kádár-korszak életkörülményeinek, a kulturális élet sajátosságainak elemzése források, képek, karikatúrák és ábrák alapján.
22-23.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A korszak főbb témáinak (gazdaság, szabadság kérdése, mindennapok) áttekintése. - Egy-egy probléma mélységelvű megvitatása (pl. pártállam működése, három T stb.).	- Viták rendezése a korszak alapvető ellentmondásairól. - Csoportmunkában projektek készítése források, ábrák és képek segítségével a korszak egyes témáiról (gazdaság, szabadság kérdése, mindennapok).
IV. A kétpólusú világ és felbomlása				
24-25.	A Nyugat a 20. század második felében	F: <i>jóléti állam</i> , prágai tavasz N: VI. Pál, <i>II. János Pál</i> , <i>Ronald Reagan</i> , Helmuth Kohl	- Az enyhülés kibontakozásának és ellentmondásainak feltárása. - A jóléti állam jellemzőinek és hatásainak megismerése.	- Az enyhülés gazdasági, politikai és hadászati okainak elemzése források, adatsorok és ábrák segítségével. - Az enyhülés ellentmondásainak elemzése forrás és ábra alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: 1975 a helsinki értekezlet T: -	- A nyugati világ eszméinek és ideológiáinak áttekintése. 1968-as mozgalmak és ellentmondásainak megismerése.	- A jóléti állam létrejöttének és jellemzőinek áttekintése források, képek és ábra segítségével. - A nyugati világ eszméinek és ideológiáinak elemzése források és képek alapján. - Az 1968-as mozgalmak elemzése források és képek alapján.
26-27.	<i>A szocializmus válsága és megrendülése</i>	F: Szolidaritás N: <i>Nicolae Ceaușescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa,</i> É: - T: <i>Szlovákia, Ukrajna</i>	- Az olajválság hatásainak számbavétele a nyugati és a keleti világban. - A kis hidegháború okainak és menetének feltárása. - Lengyelország helyzetének és mozgalmainak bemutatása. - A nyugati világ gazdasági és politikai folyamatainak bemutatása.	- Az olajválság gazdasági és politikai következményeinek elemzése források, adat-sorok és ábrák segítségével. - A kis hidegháború jellemzőinek elemzése források, képek és ábrák alapján. - A lengyel válság elemzése források és képek segítségével. - Az amerikai és az angol politika elemzése források, képek és ábrák alapján.
28-29.	A kétpólusú világ megszűnése	F: - N: - É: 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború T: -	- Gorbacsov gazdasági és politikai reformkísérletének bemutatása. - Kelet-Közép-Európa szocialista országainak bemutatása, a válságtünetek megismerése. - Kelet-Közép-Európa országainak felszabadulása. - Németország újraegyesítésének bemutatása. - A Szovjetunió szétesésének nyomon követése. - Kelet-Közép-Európa rendszerváltoztatás utáni helyzetének feltárása.	- A szovjet reformtervek jellemzőinek elemzése források, térképek, képek és ábra alapján. - A szocialista rendszer kelet-közép-európai válságának elemzése források és ábrák alapján. - A kelet-közép-európai szocialista országok felszabadulásának elemzése források, képek és ábra alapján. Az általános és az egyedi vonások feltárása. - A német egyesítés bel- és külpolitikai vonatkozásának elemzése források és képek alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
				- A Szovjetunió szétesésének elemzése, a következmények feltárása források, képek és térkép segítségével. - A rendszerváltoztatás utáni kelet-közép-európai folyamatok elemzése források és térképek alapján.
30-31.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A korszak folyamatainak (gazdaság, hatalmi viszonyok, reformok stb.) tematikus áttekintése. - Az egyes régiók sajátosságainak feltárása és összevetése.	- Tabló készítése a korszak régióinak folyamatairól. - A korszak folyamatainak feltárása csoportmunkában. - Vita rendezése a korszak politikai szereplőinek értékeléséről.
V. A rendszerváltoztatás folyamata				
32-33.	A Kádár-rendszer végnapjai	F: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, <i>rendszerváltoztatás</i> N: Pozsgay Imre, Németh Miklós, <i>Horn Gyula</i> É: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás T: -	- Az adósságválság kialakulásának és következményeinek feltárása. - A rendszerváltoztatás előzményeinek számbavétele. - A rendszerváltoztatás időszaka pártprogramjainak megismerése. - Az állampárt meghasonlásának és felbomlásának bemutatása. - A tárgyalásos forradalom menetének nyomon követése.	- Az adósságválság jellemzőinek elemzése adatsorok, ábrák és források alapján. - A rendszerváltoztatáshoz vezető út elemzése források, képek és ábrák alapján. - A pártok és pártprogramok elemzése források alapján csoportmunkában. - Az MSZMP felbomlásának elemzése források és képek alapján. - A rendszerváltoztatás folyamatának elemzése források, képek és ábrák segítségével.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
34-35.	A rendszerváltoztatás	F: <i>visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények</i> N: <i>Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor</i> É: <i>1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról</i> T: -	- Az első szabad választás és az Antall-kormány megalakulásának áttekintése. - Az Antall-kormány munkájának áttekintése. - A rendszerváltoztatás eredményeinek és ellentmondásainak feltárása. - Az ország függetlenségéhez vezető út áttekintése.	- A választás körülményeinek és eredményeinek elemzése források, ábrák és képek alapján. - Az Antall-kormány gazdasági és politikai helyzetének és politikájának elemzése ábrák, képek és források alapján. - A rendszerváltoztatás eredményeinek és problémáinak elemzése források, képek, adatsorok és ábrák alapján. - A szovjet csapatok kivonásához vezető út elemzése források és képek segítségével. A rendszerváltoztatás eredményeinek és ellentmondásainak feltárása.
36-37.	A piacgazdaság kiépülése	F: népszavazás N: - É: - T: -	- A spontán privatizáció folyamatának bemutatása. - A szociális piacgazdaság kiépítésének problematikája Magyarországon. - A magyarországi privatizációs folyamat nyomon követése. - A kárpótlás kérdésének és módszereinek számbavétele. - Az egyházi javak kárpótlási folyamatának bemutatása. - A gazdasági szerkezetváltás jellemzőinek bemutatása.	- A spontán privatizáció összetevőinek és ellentmondásainak feltárása és elemzése ábrák, adatsorok és források alapján. - A szociális piacgazdasági kísérlet jellemzőinek elemzése források és adatsorok alapján. - A magyarországi privatizáció okainak, módszereinek és következményeinek elemzése források és adatsorok segítségével. - A magyarországi kárpótlási folyamat jellemzőinek feltárása és elemzése források, adatsorok és ábra alapján. - Az egyházi kárpótlás kérdésének elemzése források alapján. - A gazdasági szerkezetváltás jellemzőinek és eredményeinek elemzése adatsorok, térképek és ábrák alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
38-39.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A rendszerváltoztatás menetének áttekintése. - A rendszerváltoztatás eredményeinek és árnyoldalainak elemzése. - A gazdasági átalakulás eredményeinek számbavétele.	- Időrendi táblázat készítése a rendszerváltoztatás folyamatáról. - Csoportmunkában tabló készítése a rendszerváltoztatás alapvető kérdéseiről (gazdaság, kárpótlás stb.). - Vita rendezése a rendszerváltoztatás néhány vitatott kérdéséről (pl. privatizáció, kárpótlás stb.). - A diktatúra és a rendszerváltoztatás után létrejött demokrácia több szempontból történő összevetése.
VI. A világ a 21. századba				
40-41.	Az átalakuló világ	F: <i>globalizáció</i> N: - É: - T: -	- Az egypólusú világrend kialakulásának és felbomlásának bemutatása. - Az Egyesült Államok és szövetségeseinek bemutatása. - Oroszország gazdasági és politikai helyzetének áttekintése. - Ázsia előretörésének bemutatása.	- A világrend fogalmának és tartalmának elemzése források, adatsorok, térképek és ábrák alapján. - Az Egyesült Államok politikájának és törekvéseinek elemzése források, térképek és ábra alapján. - Oroszország helyzetének elemzése források, képek és térképek alapján. - Ázsia előretörésének elemzése források, térképek, adatsorok és ábra segítségével.
42-43.	A globális világ	F: modern kori <i>migráció</i> , <i>multikulturalizmus</i> , párhuzamos társadalom, <i>népességrobbanás</i> , <i>iszlamizmus</i> , <i>terrorizmus</i> N: -	- A népességrobbanás és következményeinek bemutatása. - A jövő népesedési kilátásainak számbavétele. - Az iszlám radikalizmus és a civilizációs ellentétek áttekintése.	- A népességrobbanás okainak, regionális különbségeinek elemzése források, képek, térképek, adatsorok és ábrák alapján. - A népesedési folyamatok és következményeik elemzése regionális bontásban térképek, források és adatsorok alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
		É: - T: -	- A globalizáció és az identitás fogalmának és jellemzőinek feltárása. - A kereszténység helyzetének feltárása. - A kommunikáció szerepének és változásának feltárása.	Az iszlám radikalizmus jellemzőinek elemzése források, képek és térképek segítségével. - A globalizáció jellemzőinek elemzése források, térképek és ábra alapján. - Az identitás változásának elemzése források alapján. - A kereszténység helyzetének elemzése korunkban térkép és források alapján. - A kommunikáció szerepének elemzése források alapján.
44-45.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés		A korszak jellemző folyamatainak (pl. globalizáció, népességrobbanás, migráció stb.) kölcsönhatásának számbavétele.	- Tablók készítése csoportmunkában a 21. század alapvető kérdéseiről. - Viták rendezése a kor kihívásairól, s azok Magyarországot érintő hatásairól.
VII. Magyarország a 21. században				
46-47.	A demokrácia működése Magyarországon	F: közvetett és közvetlen demokrácia N: - É: - T: -	- A magyar demokratikus jogállam bemutatása. - Az Alaptörvény megismerése. - A magyar közjogi méltóságok megismerése. - A magyar választási rendszer megismerése. - Az Országgyűlés és az önkormányzatok működésének megismerése.	- A jogállamiság jellemzőinek feltárása ábrák, források és képek alapján. - Az Alaptörvény főbb jellemzőinek feltárása forrás alapján. A közjogi méltóságok és szerepkörük feltárása források és képek alapján. Választási rendszerünk alapvető vonásainak feltárása ábrák és források alapján. - Az Országgyűlés és az önkormányzatok működése alapvető jellemzőinek feltárása források és ábrák alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
48-49.	A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői	F: - N: Medgyessy Péter, Gyurcsány Ferenc É: - T: -	- A korszak választási tendenciáinak áttekintése. - A magyar kormányok működésének megismerése. - A magyar külpolitika, a NATO-csatlakozás áttekintése. - A visegrádi együttműködés megismerése.	- A választási eredmények elemzése ábrák, források és adatsorok alapján. - A magyar kormányok tevékenységének elemzése ábrák és adatsorok alapján. - A magyar külpolitikai törekvések számbavétele források és ábrák alapján. - A visegrádi együttműködés lehetőségeinek, céljainak és nehézségeinek elemzése források segítségével.
50-52.	Magyarország és az Európai Unió	F: <i>integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény</i> N: - É: <i>1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése</i> T: <i>Brüsszel</i>	- Az európai együttműködés történeti áttekintése. - A Közös Piacról az Európai Unióig vezető út áttekintése. - Az Unió intézményrendszerének vázlatos megismerése. - Az együttműködés eredményeinek és problémáinak feltárása. - Az Unió és Magyarország viszonyának megismerése.	- Az európai együttműködés kialakulásához vezető tényezők elemzése források és ábra segítségével. - Az európai együttműködés változásainak feltárása, a változások okainak elemzése források, ábrák és térképek alapján. - Az Unió intézményrendszerének tanulmányozása ábra alapján. - Az eredmények és a problémák elemzése források és ábrák alapján. - Hazánk uniós helyzetének elemzése források, adatsorok és ábra alapján.
53-55.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	A rendszerváltoztatást követő időszak főbb jellemzőinek (pl. gazdaság, pártok alakulása és eredményei stb.) áttekintése.	Táblázat készítése a rendszerváltoztatást követő kormányokról és tevékenységükről több szempont figyelembevételével csoportmunkában.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			– Az Európai Unió szerepének és belső felépítésének áttekintése.	- Viták rendezése az Európai Unió jövőjéről, valamint Magyarország és az Európai Unió viszonyáról.
VIII. A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században				
56-58.	A határon túli magyarok	F: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság N: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László É: 1944–1945 magyarellenességek atrocitások, 1990 fekete március T: Csúrog, Járek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld	– A magyar kisebbségek háború utáni helyzetének és a magyarságot ért atrocitások áttekintése. – A kommunista diktatúrának a kisebbségek helyzetére gyakorolt hatásának feltárása. – A rendszerváltoztatást követő évek helyzetének megismerése. – Az egyes régiók (Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Délvidék) magyarsága kulturális és politikai helyzetének megismerése. – A Földön szétszórva élő magyarság megismerése.	- A háború utáni helyzet elemzése források, térkép és képek alapján. Egyéni sorok felvillantása. - A kommunista diktatúra hatásainak elemzése ábra alapján, az egyes országok kisebbségpolitikájának áttekintése térképek, források és képek, adatsorok segítségével. - A rendszerváltoztatás hatásának feltárása források és képek alapján. - A Felvidéken, Erdélyben, Kárpátalján és a Délvidéken élő magyarság helyzetének elemzése források, térképek és képek alapján. - A szétszórta élő magyarság azonosítása térképen, és jellemzőik elemzése ábra és adatsor alapján.
59-61.	A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság	F: diszkrimináció N: - É: - T: -	– A Trianon utáni helyzet áttekintése. – A magyarországi németek kitelepítésének bemutatása. – A szlovák-magyar lakosságcsere folyamatának feltárása. – A magyarországi kisebbségek helyzete a kommunista időszakban. – A rendszerváltoztatás teremtette kisebbségi helyzet megismerése.	- A magyarországi kisebbségek Trianon utáni helyzetének elemzése adatsorok alapján. - A német kitelepítés okainak és következményeinek elemzése források, térkép és képek alapján. - A lakosságcsere okainak és következményeinek elemzése forrás és képek alapján. - A kommunista kisebbségi politika jellemzőinek feltárása források alapján.

Az óra sorszáma	A tematikus egység témája	Új kerettantervi lexikai elemek	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			- A magyarországi cigányság/romák 20-21. századi helyzetének áttekintése. - A magyarországi cigányság/romák helyzetének feltárása (demográfiai, kulturális, gazdasági, önkormányzati).	- A kisebbségek helyzetének elemzése források és ábrák segítségével. - A magyarországi romák történetének feltárása források, adatsorok és képek segítségével. - A cigányság/romák helyzetének többszemponútú elemzése források, adatsorok és képek segítségével.
62.	Összefoglalás, ellenőrzés, gyakorlás, képességfejlesztés	-	- A kisebbségi lét 20-21. századi változásainak áttekintése. - A magyarországi kisebbségek jogi és kulturális helyzetének áttekintése. - A cigány/roma kultúra és képviselőinek bemutatása.	- A politikai rendszerek hatásainak elemzése a kisebbségek helyzetére. - Konkrét közösségek vagy személyek küzdelmének feltárása a megmaradásért csoportmunkában. - Tablók készítése az egyes térségek magyarságáról. - A cigány/roma kultúra bemutatása tablók készítésével. - Vita szervezése az autonómiák kérdéséről.
Két mélységelvű téma feldolgozása				
63-70.	Két mélységelvű téma feldolgozása	-	A kerettantervben meghatározott fejlesztési célok elérését segítő témák feldolgozása.	A forráselemzés (szöveg, kép, ábra, térkép) és közös munka, a véleményalkotás gyakorlása és elmélyítése.
Ismétlés, felkészülés az érettségire				
71-92.	Ismétlés, felkészülés az érettségire	-	Az érettségi követelmények áttekintése.	Forráselemzés (szöveg, kép, ábra, térkép) és felkészülés az írásbeli feladatokra és a szóbeli tételekre.

1	Ismerkedés, a tanév feladatai
2	Érettségi követelmények
3	Teszt feladatok / év eleji felmérés
4	Görög demokrácia 1.
5	Görög demokrácia 2.
6	Görög építészet
7	Római építészet
8	Zsidó monoteizmus
9	A kereszténység kialakulása
10	Gyakorlás (tesztek), szóbeli feleletek
11	Gyakorlás: hogyan írjunk esszét?
12	Számonkérés (1. témakör)
13	Az iszlám kialakulása és főbb tanításai
14	Uradalom
15	Városok a középkorban 1.
16	Városok a középkorban 2., szóbeli feleletek
17	Az egyházi hierarchia
18	Szerzetesség
19	Román, gótika, reneszánsz építészet
20	Gyakorlás (teszt)
21	Gyakorlás (esszé)
22	Számonkérés (2. témakör 1.)
23	Honfoglalás
24	Kalandozások
25	Géza és I. István
26	Gyakorlás: a hosszú esszé
27	Az Aranybulla
28	IV. Béla
29	I. Károly
30	Luxemburgi Zsigmond és Hunyadi János
31	Hunyadi Mátyás 1.
32	Hunyadi Mátyás 2.
33	Gyakorlás (teszt)
34	Gyakorlás (esszé)
35	Számonkérés (2. témakör 2.)
36	Földrajzi felfedezések
37	A kapitalizmus kialakulása
38	Reformáció
39	Katolikus megújulás, A barokk kultúra, szóbeli feleletek
40	Az angol alkotmányos monarchia
41	A felvilágosodás eszméi
42	Gyakorlás
43	Számonkérés (3. témakör 1.)
44	A mohácsi csata és következményei
45	Várháborúk kora
46	Erdély a 16-17. században
47	Rákóczi-szabadságharc
48	Az ország benépesítése
49	Mária Terézia
50	II. József

51	Gyakorlás (teszt)
52	Gyakorlás (esszé)
53	Számonkérés (3. témakör 2.)
54	Politikai eszmék az újkorban
55	Az első ipari forradalom
56	Az első ipari forradalom következményei
57	Számonkérés (4. témakör 1.)
58	A reformkor fő politikai kérdései
59	Széchenyi István programja
60	Kossuth Lajos programja, szóbeli feleletek
61	Pesti forradalom
62	Áprilisi törvények
63	A szabadságharc története 1.
64	A szabadságharc története 2.
65	Gyakorlás (teszt)
66	Gyakorlás (esszé)
67	Számonkérés (4. témakör 2.)
68	Év végi ismétlés
69	Év végi ismétlés
70	Év végi ismétlés
71	Év végi ismétlés
72	Év végi ismétlés
73	Év végi ismétlés
74	Év végi ismétlés

Történelem fakultáció /emelt szint 11. évfolyam heti 2 óra

1. Az éves feladatok megbeszélése, korszakolás
2. térkép
3. Vallás és kultúra az ókori Keleten
4. Folyam menti civilizációk írásai, a pénz megjelenése
5. Az egyistenhit a zsidó vallásban.
6. Feladatok
7. Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata.
8. Az athéni demokrácia működése, intézményei.
9. Feladatok
- 10.A görög tudomány, filozófia
- 11.A görög művészet, építészet
- 12.Témazáró dolgozat
- 13.A római köztársaság virágkora, válsága
- 14.Augustus principátusa
- 15.Feladatok
- 16.A római építészet
- 17.A kereszténység főbb tanításai
- 18.A kereszténység történetének néhány állomása
- 19.A római jog alapelvei
- 20.A népvándorlás, Hun Birodalom
- 21.Témazáró dolgozat
- 22.A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői
- 23.Az uralkodó hatalom és korlátai
- 24.Feladatok
- 25.Nyugati és keleti kereszténység
- 26.Szerzetesrendek
- 27.Az iszlám
- 28.Az arab hódítás
- 29.Témazáró dolgozat
- 30.A középkori város és kereskedelem
- 31.A céh, feladatok
- 32.Az egyház szerepe a művelődésben, a lovagi kultúra, romantika, gótika
- 33.Egyetemek, skolasztika
- 34.A humanizmus és reneszánsz
- 35.Feladatok
- 36.Témazáró dolgozat
- 37.A magyar nép őstörténete, eredet kérdés
- 38.A honfoglalás, kalandozás, életmód, társadalom
- 39.Géza
- 40.I. István
- 41.Szent László és Könyves Kálmán

- 42.II. András, Aranybulla
- 43.IV. Béla
- 44.Károly Róbert
- 45.Nagy Lajos
- 46.Zsigmond
- 47.Hunyadi János
- 48.Mátyás
- 49.Feladatok
- 50.Témazáró dolgozat
- 51.A nagy földrajzi felfedezések és következményei
- 52.A kapitalista világ gazdasági rendszer kialakulása
- 53.A reformáció, ellenreformáció, barokk
- 54.Nagyhatalmi konfliktusok Európában a koraújkorban
- 55.Feladatok
- 56.A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában
- 57.Az angol alkotmányos monarchia, polgári fejlődés
- 58.Nagyhatalmi erőviszonyok a XVIII. században, USA
- 59.A felvilágosodás
- 60.Az európai világkép változása
- 61.francia forr
- 62.Napoleon és a bécsi kongresszus
- 63.Témazáró dolgozat
- 64.A mohácsi vész és az ország 3 részre szakadása
- 65.Rendi konfliktusok, Bocskai- féle felkelés
- 66.Erdély, Bethlen Gábor
- 67.A török kiűzése, Zrínyi
- 68.A Rákóczi szabadságharc
- 69.Mo. a Habsburg Birodalomban
- 70.Felvil. absz.: Mária Terézia és II. József reformjai
- 71.Témazáró dolgozat
- 72.Értékelés
- 73.Feladatok
- 74.Év végi értékelés

Történelem fakultáció emelt szint, 12. évfolyam

1.	Év eleji ismétlés: A felvilágosult abszolútizmus Magyarországon
2.	Gyakorló feladatok
3.	Az új tudományos világkép és a felvilágosodás
4.	Gyakorló feladatok
5.	Számonkérés. A XIX. század eszméi.
6.	Gyakorló feladatok
7.	Az ipari forradalom első hulláma: textilipar, közlekedés, gyáripa E: Az ipari forradalom társadalmi hatásai, urbanizáció
8.	Gyakorló feladatok
9.	A reformkor fő kérdései (a magyar nyelv ügye, a jobbágykérdés, a polgári alkotmányosság kérdése), Széchenyi és Kossuth programja és vitája E: A rendi országgyűlés és a megyerendszer a reformkorban
10.	A pesti forradalom és az áprilisi törvények
11-12.	A szabadságharc főbb eseményei: harc a dinasztíával és a nemzetiségekkel, tavaszi hadjárat. Függetlenségi nyilatkozat, a szabadságharc leverése E: A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során
13-14.	Az ipari forradalom második hulláma: kutatás és fejlesztés, közlekedés, vegyipar, gépipar, elektronika – a világban és Magyarországon Gazdasági kiegyezés és állami gazdaságpolitika a dualista Magyarországon E: A második ipari forradalom gazdasági és társadalmi háttere: tőkekoncentráció, népességrobbanás, urbanizáció, környezeti hatások – a világban és Magyarországon. Pest-Buda/Budapest fejlődése a reformkortól az első világháborúig
15.	A szocializmus eszméje (marxizmus) E: A munkásmozgalom irányzatai: szociáldemokrácia, kommunizmus, keresztényszocializmus
16-17.	A polgári nemzetállam jellemzői, alkotmányosság és jogegyenlőség Németország, az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország példáján E: A gyarmatosítás okai és céljai, nagyhatalmi érdekek és konfliktusok az imperializmus korában
18.	A kiegyezés okai, a közös ügyek, a magyar államszervezet E: Politikai eszmék és pártrendszer (kormánypárt, közjogi ellenzék, agrármozgalmak, világnézeti pártok) a dualizmus kori Magyarországon A zsidóság és a németiség szerepe a polgárosodásban
19.	Etnikai viszonyok, zsidó emancipáció, cigányok/romák Magyarországon a dualizmus korában E: Magyar nemzetiségi politika, a nemzetiségek autonómiatörekvései és irredenta mozgalmak a dualizmus korában
20-21.	A háború jellemzői, hadviselő felek – Magyarország részvétele a háborúban E: A világháború kirobbanása, a nyugati front, tengeri hadviselés
22-23.	A forradalmi átalakulás kísérlete, tanácsköztársaság, ellenforradalom Magyarországon 1918–1920-ban E: Bolsevik hatalomátvétel Oroszországban
24-25.	A trianoni békediktátum születése, tartalma és következményei E: A Párizs környéki békék, Közép-Európa átalakítása

26-28.	A nemzetiszocialista Németország A kommunista Szovjetunió E: A fasiszta állam és ideológia A világgazdasági válság, kezelése az USA-ban
29-30.	Politikai és gazdasági konszolidáció Magyarországon az 1920-as években E: A világgazdasági válság hatása, kezelése és következményei Magyarországon az 1930-as években
31-32.	Oktatás és kultúrpolitika Magyarországon E: A társadalom és az életmód átalakulása Magyarországon
33-34.	A második világháború kitörése, hadviselő felek, a világháború jellemzői (háborús bűnök, polgári célpontok és lakosság elleni erőszak, hátország, ellenállás) E: A második világháború: frontok, fordulópontok, a háború lezárása
35-36.	A területi revízió lépései, az ország hadba sodródásának folyamata E: Magyarország háborús részvétele 1944 márciusig
37-38.	A zsidóság jogfosztásának folyamata és a holokauszt Európában és Magyarországon
39-40.	Német megszállás, nyilas diktatúra – a hadszíntérre vált ország, deportálások a Szovjetunióba E: A határon túli magyarság tragédiái 1944–46
41-42.	A szovjet–amerikai szembenállás, a két Németország létrejötte, a két világrend jellemzői E: India függetlenné válása, kommunista fordulat Kínában, Izrael megalapítása, arab–izraeli háborúk A szembenállás és enyhülés hullámai, hidegháborús konfliktusok: Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán
43.	Németország újraegyesítése, a Szovjetunió felbomlása, a kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában E: Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború
44-45.	A Rákosi-diktatúra: a pártállam, a terror, egyházüldözés, koncepciós perek, államosítás és kollektivizálás, erőltetett iparosítás, propaganda és mindennapok a diktatúra idején E: A szovjetizálás Magyarországon: a kommunisták térnyerése, a korlátozott többpártrendszer, az egypárti diktatúra kiépítése
46.	A forradalom okai és céljai a kormánypolitika változásai, a szabadságharc és leverése, a megtorlás E: A forradalom nemzetközi háttere
47-48.	A pártállam, a téjesztetés, a tervgazdaság, a kultúrpolitika, az elnyomás változó formái – a kádári alku E: A pártállam válsága, az ellenzék megszerveződése és irányzatai 1988-ig
49.	A rendszerváltoztatás (1989–1991) A piacgazdaságra való áttérés, gazdasági szerkezetváltás, privatizáció, a külföldi tőke szerepe, a külkereskedelem átalakulása
50-51.	Az Európai Unió főbb szervei és működésük E: Az európai integráció főbb állomásai és kérdései: mélyítés és bővítés, nemzetek Európája vagy föderatív Európa
52-53.	Demográfiai változások, a népmozgások irányai a világban és Magyarországon 1945-től napjainkig

	E: A világgazdaság átalakulása az ezredfordulón: hagyományos és új centrumok, a globális gazdaság A globalizáció kulturális hatásai az ezredfordulón Magyarország a nyugati integrációban (NATO, EU) és a közép-európai együttműködés
54-55.	Az Alaptörvény, a hatalmi ágak és intézményeik, az önkormányzatok és a választási rendszer
56.	A határon túli magyarok helyzete napjainkban (demográfia, asszimiláció, autonómia, oktatás) E. A politikai rendszerek változásai és hatásai a magyar kisebbségekre és a magyarországi nemzetiségekre a 20. században
57.	A magyarországi nemzetiségek és a cigányság helyzete napjainkban (demográfia, kisebbségi jogok, oktatás)
58-64.	Próbaérettségi feladatsorok feladattípusonként

1	A tanév feladatai
2	Érettségi követelmények
3	Diagnosztikus mérés
4	Az ipari forradalom második korszaka
5	A szocializmus eszméje
6	A polgári állam
7	A kiegyezés létrejötte
8	A dualista állam működése
9	A dualizmus gazdasága
10	A dualizmus társadalma; Nemzetiségek a dualizmus korában
11	Gyakorlás (teszt)
12	Gyakorlás: hogyan írjunk esszét?
13	Számonkérés (teszt)
14	Számonkérés (esszé)
15	Az első világháború jellemzői, hadviselő felek
16	Magyarország az első világháborúban
17	Őszipózás társadalom és Tanácsköztársaság
18	A trianoni békediktátum
19	A nemzetiszocialista Németország
20	A sztálinista Szovjetunió
21	Politikai és gazdasági konszolidáció az 1920-as években
22	Oktatás és kultúrpolitikai Magyarországon
23	Gyakorlás (teszt)
24	Gyakorlás (esszé)
25	Számonkérés (teszt)
26	Számonkérés (esszé)
27	A második világháború 1.
28	A második világháború 2.
29	A területi revízió; Magyarország belépése a 2. világháborúba
30	Gyakorlás: a hosszú esszé
31	A zsidóság jogfosztásának folyamata és a holokauszt Európában és Magyarországon
32	Német megszállás, nyilas diktatúra – a hadszíntérre vált ország, deportálások a Szovjetunióba
33	Gyakorlás (teszt)
34	Gyakorlás (esszé)
35	Számonkérés (teszt)
36	Számonkérés (esszé)
37	A hidegháború; A két világrend jellemzői
38	A két Németország létrejötte
39	Németország újraegyesítése, a Szovjetunió felbomlása, a kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában
40	A Rákosi diktatúra
41	Az 1956-os forradalom és szabadságharc 1.
42	Az 1956-os forradalom és szabadságharc 2.
43	A Kádár-korszak 1.
44	A Kádár-korszak 2.
45	A rendszerváltoztatás
46	A rendszerváltoztatás következményei
47	Gyakorlás (teszt és esszé)
48	Számonkérés (teszt)
49	Számonkérés (esszé)

50	Az Európai Unió
51	Demográfiai változások, a népmozgások irányai a világban és Magyarországon 1945-től napjainkig
52	Az Alaptörvény, a hatalmi ágak és intézményeik, az önkormányzatok és a választási rendszer
53	A határon túli magyarok helyzete napjainkban (demográfia, asszimiláció, autonómia, oktatás)
54	A magyarországi nemzetiségek és a cigányság helyzete napjainkban (demográfia, kisebbségi jogok, oktatás)
55	Gyakorlás (teszt és esszé)
56	Számonkérés
57	Érettségi feladatlapok megoldása
58	Érettségi feladatlapok megoldása
59	Érettségi feladatlapok megoldása
60	Érettségi feladatlapok megoldása
61	Érettségi feladatlapok megoldása
62	Érettségi feladatlapok megoldása
63	Érettségi feladatlapok megoldása
64	A tanév lezárása